

KERTÉSZEK ÉS KERTBARÁTOK HAVILAPJA

KERTI KALENDÁRIUM

ÁRA: 510 FT • ELŐFIZETŐKNEK: 410 FT
WWW.MAGYARMEZOGAZDASAG.HU

2020. JÚNIUS

12	Egyszerű anyagok a növények védelmében
20	Beszédes fajtanevek
34	A rózsza állati kártevői
44	A limonádénövény

LAPCSOPORT

ONLINE

TEMATIKUS
MELLÉKLETEK

DIGITÁLIS
KIADVÁNYOK

KIÁLLÍTÁS- ÉS
RENDEZVÉNYSZERVEZÉS

SZOLGÁLTATÁSOK

A generációkon átívelő tudás
szolgálatában!

KERTI KALENDÁRIUM

www.kertikalendarium.hu

Alapítva: 1988

Megjelenik évente 10 alkalommal

32. évfolyam, 6. szám**2020. június****FŐSZERKESZTŐ:**

Horváth Csilla

OLVASÓSZERKESZTŐ:

Varga Tibor

TERVEZŐSZERKESZTŐ:

Dudás Agnes

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:

1141 Budapest, Mirtusz u. 2.

Postacím: 1591 Budapest, Pf.: 294.

KIADJA:

a Magyar Mezőgazdaság Kft.

FELELŐS KIADÓ:**Sári Enikő** ügyvezető igazgató**Hájos László** ügyvezető igazgató**MARKETING:**

Horváth Roland vezető

Kovács Réka munkatárs,

Kadosa Gábor, Kárpáti Eszter

LAPTERJESZTÉS, PÉNZÜGY:

Harangozó Tímea vezető

Fontos Éva, Gabula Fruzsina, Karácsonyi Ildikó,

ÜGYFÉLSZOLGÁLAT:

Husztinó Csekő Emma

Tel.: 470-0411 Fax: 470-0410

HIRDETÉS:

Dohány Árpád (70)-232-4231

Minden jog fenntartva! A lapból értesüléseket átvenni csak a Kerti Kalendáriumra való hivatkozással lehet. A hirdetések és egyéb reklámkiadványok tartalmáért a kiadó felelősséget nem vállal.

TERJESZTÉS:

Árusításon úton terjeszti a Lapker Zrt., a POHÍRKER Zrt., valamint az alternatív terjesztők.

Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Zrt.

Postacím: 1900 Budapest

Előfizetésben megrendelhető az ország bármely postáján, a

hírlapot kézbesítőknél, www.posta.hu WEBSHOP-ban(<https://eshop.posta.hu/storefront/>),e-mailen a hirlapelofizetes@posta.hu címen,

telefonon 06-1-767-8262 számon,

levélben a MP Zrt. 1900 Budapest címen.

Külföldre és külföldön előfizethető a Magyar Posta Zrt.-nél:

www.posta.hu WEBSHOP-ban(<https://eshop.posta.hu/storefront/>),

1900 Budapest, 06-1-767-8262,

hirlapelofizetes@posta.hu

Belföldi előfizetési díj egy évre: 4100 Ft.

NYOMJA:

PAUKER Nyomdaipari Kft.

1047 Budapest, Baross u. 11.

Felelős vezető: Vértes Gábor

HU ISSN 0864-7852

Van mit bepótolni

Júniusra föloldják a legtöbb koronavírus-járvány miatt hozott korlátozó intézkedést, nyugodtan kimehetnek a hétfégi telekre is, nem kell magyarázkodni, hogy miért hagytuk el a lakást. Már nagyon vártuk ezt, hiszen éppen a tavaszi feladatok dandárjában kellett otthagyni a munkát, van mit bepótolni. A május első felében hullott csapadék csak kissé segített az aszályos időjáráson, úgyhogy öntözni biztosan kell, nagy vízádagokkal. A fejlődő gyümölcsöknek most van szükségük elegendő nedvességre ahhoz, hogy kifejlődjenek. Igaz, a tavaszi fagyok keveset hagytak meg belőlük, annál inkább próbáljuk megvédeni őket és elősegíteni a fejlődésüket.

Ez a korai és nagyon száraz tavasz előbbre hozta a károsítók megjelenését is, berobbant a levéltetű-fertőzés szinte minden növényen, rajzanak a gyümölcsmolyok és aknázmolyok, szívogatnak az atkák, és a lisztharmat mellé megjelent a monília is az esők és a meleg idő hatására. Mint ebben a számunkban bemutatjuk, nemcsak profi növényvédők szerekek védekezhetünk a károsítók ellen, hanem úgynevezett egyszerű anyagokkal is, mint a konyhasó, a cukor, az ecet vagy a szódbakarbóna. Ezek a konyhában megtalálható anyagok egyrészt főkészítik a növény védekezőrendszerét a károsítók ellen, másrészt kedvezőtlen környezetet teremtenek a fertőzéshez. A biotermesztésben bevált csalánelés zsurlólé pedig közvetlenül hat a károsítókra. Érdemes megismerni, hogyan kell használni ezeket.

Kertbaráti üdvözléttel,

főszerkesztő

www.magyarmezogazdasag.hu – az Agrárhírtől**ONLINE ÜZLETÁG-VEZETŐ:**

Práger Ádám

SZERKESZTŐK:

Mizsei Károly, Szőnyi Judit

Kéto oldalas bakhtakáro fóliának a fehér oldala lassítja, a fekete oldala gyorsítja a bakhtá fölmelegedését és a sziplnövekedést

Friss spárga saját kertből II.

AZ IDEI MELEG TAVASZON A TÖBBI ÉVELŐ ZÖLDSÉGFÉLÉHEZ HASONLÓAN A SPÁRGA IS KORÁBBAN KIHAJTOTT, ÉS – FŐKÉNT ÖNTÖZÖTT KÖRÜLMÉNYEK KÖZÖTT – INTENZÍVEBB HAJTÁSNÖVEKEDÉSÉVEL MÁJUS MÁSODIK FELÉRE JÖRÉSZELETTERMETT. ÁTLAGOS ÉVEKBEN A SZEDÉS TOVÁBB IS KITOLÓDHA, ÉS HÁZIKERTBEN IDÉN IS SZEDHETÜNK SÍPOKAT MÉG JÚNIUS ELSŐ FELÉBEN IS, DE LEGKÉSŐBB JÚNIUS KÖZEPÉTŐL HAGYNUK KELL KIFEJLÖDNI AZ ELŐTÖRŐ ÚJABB HAJTÁSOKAT, MERT AZOK KÉSZÍTIK ELŐ A KÖVETKEZŐ ÉVI TERMÉSÜNKET. AZ ELŐZŐ LAPSZÁMBAN SZÓ ESETT A SPÁRGANÖVÉNY FELÉPÍTÉSÉRŐL, KÖRNYEZETI IGÉNYEIRŐL ÉS SZAPORÍTÁSÁRÓL. MOST FOLYTATÁSKÉNT A NÖVÉNYEK GONDOZÁSÁRÓL ÉS SZEDÉSÉRŐL SZÓLUNK.

DR. SLEZÁK KATALIN

A telepítést követően az első évben folyamatosan porhanyósan kell tartani a talajt. Ültetéskor a fiatal növényeket mélyre helyezzük, nem takarhatjuk be azonnal a talajfelszínig, hanem a sor fölött félig nyitott barázda (árok) marad. Különösen akkor kell erre figyelni, amikor kihajtott fiatal növényeket, néhány hetes palántákat ülte-

tünk: a földlabda fölött maximum 3-4 cm-nyit takarhatunk be a hajtásokból földdel, különben a zsenge hajtások elpusztulnak. Így a földet az első év során a talajlazítások alkalmával fokozatosan, 3-4 részletben húzzuk a tövekre. Általában is úgy tervezhetünk, hogy ennyi kapálásra van szükség a növények körül, ami egyszerre talajporhanyí-

tás, az árkok betemetése, valamint a gyomok irtása. Az első kapálás ideje akkor van, amikor a fiatal spárganövények föld alól kibukkanó hajtásai 15-20 cm-esek.

Mindenképpen megéri öntözni is, minimum 4-5 alkalommal, mert a növények első évi dinamikus begyökeresedése, fejlődése jelentős hatással a termő évek hozamára.

Ősszel, a száraz elszáradása után lehetőség van őszi talajművelésre, ha a tövek elég mélyen vannak, akár a sor(ok) fölött is. Ehhez először az elszáradt föld feletti részeket le kell törni vagy vágni. Az elszáradt szárazakat gyűjtsük össze a területről és hosszabb időre tervezve komposztáljuk, vagy ha a növényvédelmi problémák indokolják, égessük el. Ahol nagyobb felületen természetnek spárgát, vannak pozitív tapasztalatok a spárgaszár tüzelőanyagként való felhasználásával: a gyújtási fázisban vagy például pelletkészítésre is megfelelő. A szárazak teljes, töből való eltávolítása általában tavasszal a legegyszerűbb, akkor a talajban maradt szárcsonkok kézzel kihúzhatók.

A telepítést követő második évben még nem szedjük a sípokot, mert a tövek ekkor nem elég erősek. A leszedhető termés kicsi lenne, és erősen csökkentené a tövek további hozamát. Így a második évben is szükség van a rendszeres gyomirtásra, talajporhanyításra, öntözésre és zöldtrágyázásra vagy fejtrágyázásra, majd ősszel az elszáradt hajtások eltávolítására. Üzemi körülmények között a második évtől a tavaszi talajmunkák 7-8 cm mélységű tárcsázással kezdődnek. Az ültetéskor nem megeredt tövek pótlását is legkésőbb ebben az évben érdemes elvégezni.

Apolási munkák a termő években

Egy telepítésből a spárgát házikertekben akár 12-15 évig is nevelhetjük, ha jók a növények körülményei, akkor a 4-5. évtől már jó terméssel számolhatunk. Körülbelül a 10. évtől a hozam általában csökkenni kezd, egyrészt a növények

A szedési időszakban a gyomosodás nagyon intenzív lehet

A fólia rögzítése földnehezéssel

kora miatt, másrészt pedig általában addigra tőpusztulásokkal is kell számolnunk.

A harmadik évtől megkezdődik a sípszedés. Ha tavasszal a sorok fölött is ápoljuk a talajt, ügyelni kell rá, hogy a spárgatövek ferde rizómái az évek során kissé fölfelé (és oldalra) húzódnak, így a tövek nyugalmi állapotban egyre közelebb helyezkednek el a talajfelszín alatt. A rizómán levő rügyeket semmiképpen nem szabad megsérteni!

Halványított spárga termesztésekor március közepéig el kell készíteni a bakhátakat. Házikertekben általában ez az első munka az előző évi hajtások talajban maradt, korhadó részeinek eltávolítását követően. A bakhátaknak 30 cm-es takarást kell biztosítaniuk, legjobb, ha a koronaszűk 25-30 cm széles. Üzemi körülmények között bevett gyakorlat a bakhátak takarása fóliával. A fóliatakaró beszerzése és kezelése ugyan pluszköltségekkel és munkával jár, de számos előnye ismert:

- a bakhát gyorsabb felmelegedésével korábban kezdődhet a szedés,
- fedett színű fólia alatt a kibújó sípokat nem éri azonnal fény, így nem színeződnek, ritkábban kell szedni,
- fedett színű fólia alatt a bakhát nem gomosodik ki, és kiszáradása is lassabb,
- fekete-fehér kétoldalas fólia esetén a bakhát fölmelegedése, így a sípok növekedése szabályozható. Ha a fekete oldal van fölfelé, gyorsabban melegszik a bakhát, azaz gyorsabb lesz a sápnövekedés, ha a fehér, akkor a talaj lassabban melegszik fel, így lassul a sápnövekedés.

A kifejezetten spárga bakháttakaró fólia rögzítésére a fóliacsík szélén zsebeket képeznek ki, melyekbe nehezékként föld vagy homok tehető. Ezt házilag is kialakíthatjuk, a fólia szélének visszahajtásával, a hajtásban 60-80 cm-enként kis zsebeket kell „hegeszteni”, melyekbe kis nylonzacskókba csomagolt földet teszünk. A zsebekbe annyi homokot kell tenni, hogy a fóliát kellően lesúlyozza, de szedéskor könnyen fel lehessen nyitni. A fóliatakarót a bakhátak elkészítését követően rögtön érdemes kihelyezni.

Nyáron gyorsan képződik nagy lombtömeg

Öntözés és trágyázás

A spárga szárazságtűrő növény, de a jó terméshez minden évben öntözni kell: 4-5 alkalommal, 30-40 mm-es vízáddal számoljunk. Az egyszeri vízádagok nagyobbak, mint a legtöbb más zöldségféléé, aminek fő oka, hogy a hajtások töve és a gyökerek viszonylag mélyen helyezkednek el, így nagyobb mélységben kell átnedvesíteni a talajt.

A spárga vízigénye tavasszal, a sípok fejlődésekor a legnagyobb, a nyári időszakban – amikor a hajtások már kifejlődtek – kissé csökken, de a következő évekre szükséges tápanyag-felhalmozáshoz nyáron is érdemes 2-3 alkalommal öntözni. Tavasszal, a sípok növekedésekor számolni kell azzal, hogy a hideg öntözővíz lehűti a talajt, és a nedves talaj lassabban melegszik föl, mint a száraz, így a sápnövekedés üteme is megváltozik. Házikertekben esőztető, mikroszórófejes vagy hagyományos barázdás öntözéssel lehet legkönnyebben megoldani a vízpótlást.

A spárganövények hosszú élettartamának segítésére a telepítést megelőző tápanyagfeltöltés mellett évente-kétévente szükség van trágyázásra. Bár a tavaszi indítótrágyázás sok esetben növeli a síphozamot, mégis akkor járunk el helyesebben (és eredményesebben), ha a tápanyagellátásnál azt tartjuk szem előtt, hogy előző nyáron-ősszel képzik és raktározzák el a növények azt a tápanyagot, amit aztán tavasszal a sípok növekedésekor használnak. Így az állandó jó kondícióban tartás mellett a szedés befejezésekor el kell kezdenünk tápanyagot adni a növényeknek.

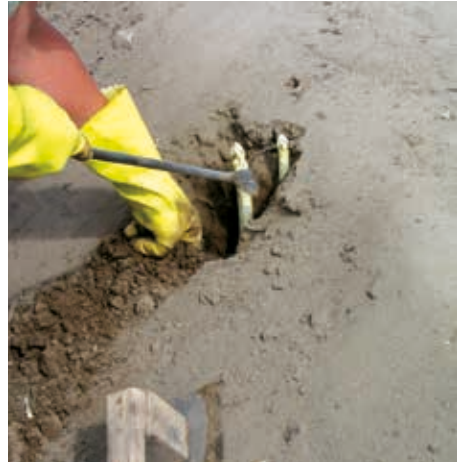
A szedési időszak végén a sor mellé, vagy több sor esetén a sorközökbe szórhatunk műtrágyát, kétévente érdemes szerves trágyát, érett komposztot is szétteríteni a talajon, majd bekeverni azt. Fehérspárga esetében, a trágya kiszórását követően rábontjuk a bakhátak földjét a trágyára, majd úgy keverjük át a talajt. Ha a talajunk tápanyagkészlete így sem elegendő, még egyszer a nyár közepéig érdemes lehet nitrogén-fejtrágyázni, 5 g/m² nitrogén-hatóanyaggal (ammónium-nitrátból 15 g, péti-sóból 18 g négyzetméterenként).

Ősszel a szárazakat természetesen minden évben el kell távolítani – a termő években az első két évhez viszonyítva nagyobb szántómegre, erősebb hajtásokra kell számítani.

Sorközök hasznosítása?

Ha nem csak egy sorba ültetünk spárgát, a széles (zöldspárgánál 125-150 cm, fehérspárgánál 140-180 cm) sorközök szinte megkívánják, hogy kiskerti körülmények között – ahol minden talpalatnyi földet szeretnénk kihasználni – elgondolkodjunk köztes növények termesztéséről. Kisebb gazdaságokban is előfordul, hogy a spárgaterületen a telepítést követően, az első két évben hasznosítják a spárgasorok közti területeket, hogy legyen valamennyi bevétel arra

az időszakra is. Köztesként olyan növényeket lehet csak választani, melyek kis lombúak, vagy rövid tenyészidejűek, s a lehető legkisebb élet-

Szedéskor a bakhátat kézzel bontjuk ki ott, ahol repedést vagy előbújt sípfejet látunk

teret vesz el a spárgától. Így hagymát, borsót, babot vetnek a spárgasorok közé, vagy – azonos talajigénye miatt – néhol korai burgonya termesztésével foglalkoznak. A túlzott helyfoglalás és talajkihasználás azonban a spárga fejlődését és a későbbi évek termését veszélyezteti. A termő spárgaültetvényekben a sorközöket néhány gazdaságban zöldtrágyanövényekkel vetik be, s

A sípok kiszedése után a bakhát felszínét egyengessük simára

ezek bedolgozásával javítják a talajszerkezetet, és trágyázzák a spárgatöveket. Ez utóbbi megoldás tűnik a legkedvezőbbnek házikertekben is, főként borsó vagy bab vetésével, ahol a szár és a lombzat utána helyben hasznosítható. Azzal azonban

Sípok kibújása a takarófolia alatt

számolnunk kell pl. a halványított spárgánál, hogy a széles sorköz a szedési időszakban, amikor a bakhátak között kell guggolnunk, szinte eltűnik!

Szedés

A szedési időszakban (április-május, június első fele) a spárgatöveket napi gyakorisággal érdemes meglátogatni. Fehérspárga esetében az a jó, ha még nem bújnak ki a sípok a talajfelszínre, hanem a bakhátak tetején még csak repedést látunk. Ott kell megbontani a bakhátat, a sípokat többben levágni, és rögtön nedves, hűvös helyre (pl. nedves ruhával bélelt kosárba) tenni. Ha több időt töltünk a területen, a fényen maradó leszedett sípok gyorsan elkezdnek színesedni (lilulnak), és veszítenek víztartalmukból. A kibontott részen a bakháton belül a kisebb sípok közül ki kell törni vagy vágni azokat, amelyek deformáltak, vagy betegek (pl. spárgarozsda), ezt követően gyorsan vissza kell igazítani a bak-

Profi spárgaszedő kés

hátakat, hogy a még fejlődő sípok se kapjanak túl sok fényt. A bakhát felszínét teljesen simára kell egyengetni, hogy másnap is megtaláljuk a repedéseket.

Zöldspárgánál a sípok körül nincsen bakhát, így messziről látszanak. Akkor szedjük őket, amikor a föld fölött 15-20 cm-re megnőttek, de a „fejük” még nem nyílt szét, azaz nem kezd el elágazni a hajtás. Ekkor késsel a 2-3 cm-rel a földfelszín alatt vágjuk le a sípokot.

A zöldspárga sípjainak csak az alsó vége halványított, csak azt kell késsel megpucolnunk

Megmosott és vágott aljú fehérspárga-sípok

A sípokat naponta egyszer (fóliával borított bakhátak esetén esetleg kétnaponta), a reggeli órákban, vagy kétszer, reggel és késő délután szedjük. A sípok melegben gyorsabban növekednek, mint hűvösebb napokon, így a szedések gyakoriságát befolyásolja a hőmérséklet is, különösen zöldspárga termesztésekor. A halványított spárga a bakhátak alatt lassabban érzi meg a hőmérséklet-változást, mivel a bakhát talaja lassabban hűl le vagy melegszik fel, mint a levegő.

Bár a leszedett sípok mosást és válogatást követően szabályozott körülmények között, +2 °C-on 3-4 hétig tárolhatók, házi körülmények között mosást és kisebb szárítást követően hűtőben maximum 1-2 napig tároljuk, és így fogyasszuk (a frissen, konyhakészre megpuccoltat mélyhűtőbe is tehetjük) a sípokot, amivel igazán élvezhetjük a friss termésünket a saját kertünkéből.

Fizessen elő most!

Kertészet és Szőlészet – A piacvezető
kertészeti hetilap!

Olvassa be a QR kódot
és fizessen elő
kényelmesen, online!

Megrendelőlap

Megrendelem a **Kertészet és Szőlészet**

című hetilapotpéldányban az alábbi címre:

Megrendelő neve:

Megrendelő címe:

Számlázási név:

Számlázási cím:

Időtartam: 1 évre 22 920 Ft

1/2 évre 11 460 Ft

1/4 évre 5 730 Ft

Fizetés módja: csekk

átutalás

.....
aláírás

A lap megrendelhető a megrendelőlap visszaküldésével a Magyar Mezőgazdaság Kft., 1141 Budapest, Mirtusz u. 2. címre, vagy a hírportálunkon a <http://magyarmezogazdasag.hu/lapcsoport> weboldalon, valamint előfizethető az ország bármely postáján, a hírlapot kézbesítőknél, a www.posta.hu webshopban (<https://eshop.posta.hu/storefront/>), e-mailen a hirlapelofizetes@posta.hu címen, és telefonon a 06-1-767-8262 számon. A Magyar Mezőgazdaság Kft. az adatok gyűjtésekor, feldolgozásakor a 2011. évi CXII. törvény alapján jár el.

Magyar Mezőgazdaság Kft., 1141 Budapest, Mirtusz u. 2.
Tel.: 06-1-470-0411, Fax: 06-1-470-04-10
E-mail: titkarsag@kerteszetesszolészet.hu
Web: www.magyarmezogazdasag.hu

Szamóca tavasztól őszig

MANAPSÁG SOKAN HIRDETNEK FOLYTONTERMŐ SZAMÓCÁT, AMIT AKÁR EGY FÜGGŐCSERÉPBE A BALKONON IS FÖLNEVELHETÜNK, ÉS EGÉSZEN ŐZIG CSIPEGETHETJÜK RÓLA A FRISS GYÜMÖLCSÖT. A FAJTAVÁLASZTÁSNÁL AZONBAN NEM ÁRT AZ ÓVATOSSÁG, MERT AMELYIKET MELEG TÁJON NEMESÍTETTÉK, ITTHON NEM BIZTOS, HOGY BEVÁLÍK. OLYAN FAJTÁKAT EMLÍTÜNK, AMELYEKNEK NAGY A HIDEGIGÉNYE, EZÉRT ITTHON IS TEREMNEK.

HORVÁTH CSILLA

Hazánkban általában a nyár második felében, július végén-augusztus elején telepítjük a szamócát tápkockás vagy frígó palántával, ami a folytontermő fajtáknak is megfelelő időpont. Olyan helyet választunk a számára, ahol legalább 6-8 órán át éri a napfény a növényeket, de a forró, száraz nyaraink miatt célszerű, ha délutánra kapnak egy kis árnyékot. A szamóca sekélyen gyökeresedik, telepítés előtt sok szerves trágyát, komposztot, valamint 10 m²-re fél kiló kombinált műtrágyát forgassunk be a talajba

egy ásonyom mélyre. A szamóca az enyhénsavanyú kémhatású talajt kedveli, ami nálunk csak néhány országrészben fordul elő. Ahol meszes a talaj, 10 m²-re 20 dkg elemi kén beforgatásával tudjuk savanyítani. A kijelölt ágyásban lazítóanyagot, tőzeget, kókuszrostot vagy alginítot is bedolgozhatunk a talajba, ha az túl kötött.

Ha sok talajlakó kártevőt találunk a hely előkészítésekor, érdemes előbb talajfertőtlenítést végezni, például Basamiddal, amiből 50-60 gramm szükséges.

Ania (a), Murano (b), Vivara (c), Nadina (d): a tövek körül szalmával vagy más szerves anyaggal takarjuk a talajt

ges egy m²-re. Ez a kezelés a pajorokat, fonálférgeket és gyommagvakat is elpusztítja, de időigényes. A készítményt 10-15 cm mélyen kell bedolgozni a morzsalékos talajba, beöntözni és fóliával letakarni. Két hét múlva le lehet szedni a fóliát és kapálással át-szellőztetni a talajt. Biztonság kedvéért szászamaggal érdemes kelési próbát végezni. Vigyázzunk, a talaj-fertőtlenítővel együtt nem adhatunk szerves trágyát.

Általában dupla sorokba érdemes telepíteni a szamócat, körülbelül 30 x 30 cm térállásban. Ügyeljünk az ültetéskor, hogy a gyökerek ne forduljanak vissza, és elég mélyre kerüljenek a palánták. Ha két ujjal nem tudjuk kihúzni a földből, akkor jó. Már a telepítés után érdemes mulccsal takarni a töveket, hogy ne száradjon ki olyan gyorsan a talaj. Eredetileg szalmával takarják a szamócasorokat, kertben a levágott és megszáritott fű is alkalmas erre a célra, 3-4 cm vastagságban leterítve.

Az első virágokat távolítsuk el, hogy a tövek megerősödjenek, és az indákat se hagyjuk legyökerezni. A telepítést követő évben késő tavasszal érkezik az első terméshullám, aztán fajtánként változó, mennyire érnek folyamatosan a következő gyümölcsök.

Sekély gyökérzete miatt a szamóca rendszeres vízellátást kíván, hetente 25 mm, azaz 2,5 liter vízre van szüksége m²-enként. Arra viszont érzékeny, ha túl sok a víz a talajban, könnyen befúlad a gyökere.

Bevált házikerti folytontermő szamóca a holland nemesítésű Ostara, aminek lédús, ízletes a tompa kúp alakú gyümölcse. Sokat virágzik, ezért hajlamos elaprósodni, ha nem ritkítjuk a virágokat.

Kaliforniában számos folytontermő szamócat is nemesítettek, közös jellemzőjük a nagy bogyó és jó hússzilárdság, de ízben nem jeleskednek különösebben. Ilyen a San Andreas vagy a Monterey, viszont az ugyancsak kaliforniai Albion már jóízű is, ráadásul nem érzékeny a levélteteszétegekre. Sok indát nevel, amiket rendszeresen el kell távolítani a tövekről.

Olaszországban a CIV konzorcium foglalkozik gyümölcsnemesítéssel; céljuk, hogy minél inkább betegség-ellenálló fajtákat hozzanak létre. Szamócafajtáik ennek megfelelően nem érzékenyek a levél- és gyökérbetegségekre, némelyik ellenálló is. Ugyancsak figyelnek arra, hogy a szamóca jó ízű, aromás és mutatós, fényes felszínű legyen. Az Ania kilóg a sorból, mert lisztharmatra kissé fogékony, de jól terem a második évben is, hosszan lehet szedni. Gyümölcse fényes piros, hosszúkúsan szív alakú, nyomódásra kevésbé érzékeny. Nagy előnye a kiváló íze: édes, lédús, a vad szamócára emlékeztető zamattal. A Capri gyümölcse igen szabályos, szép kúp alakú, a hús nem puhul, hetente egyszer elég szedni. Finom, kiegyenlített édes-savas, aromás szamóca. A Cantus az egyik legújabb, bőtermő fajta, lisztharmatra egyáltalán nem érzékeny, biotermesztésre is alkalmas. Széles kúpos gyümölcse finom édes-savas, aromás, nem puhul könnyen, ezért heti egy szedéssel is betakarítható. A Murano nagy gyümölcsű szamóca, betegségekre nem érzékeny, kevés nitrogén igényel. A második évben is jól terem. A Vivara szürkepenésszel szemben ellenálló, középnagy gyümölcse szabályos szív alakú, kellemes ízű.

Egyszerű anyagok a növények védelmében

AZ EURÓPAI UNIÓBAN JÓVÁHAGYOTT NÖVÉNYVÉDŐSZER-HATÓANYAGOK KÖZÖTT JELENLEG 18-RA BŐVÜLT AZ ÜGYNEVEZETT EGYSZERŰ ANYAGOK SZÁMA. FELHASZNÁLHATÓK FŐZETKÉNT PERMETEZÉSRE VAGY A MEGFELELŐEN MEGSZÁRÍTOTT LEVELEK FORMÁJÁBAN, MULCSHOZ ADAGOLVA TALAJTAKARÁSRA.

DR. KOLEVA ROSZICA

Az egyszerű anyagok alatt olyan, a természetben is megtalálható növényeket, illetve az élelmiszer-, háztartási üzletekben, gyógyszertárakban kapható anyagokat kell érteni, amelyek növényvédelmi célra is felhasználhatók. E hatásuk ismeretében használják őket évtizedek óta a biogazdák és a hobbikertészek is.

Fontos jellemzőjük, hogy akkor a leghatásosabbak, ha megelőző jelleggel (kivétel:

csalán) és a tenyészidő során több alkalommal (hét-tíz naponta) kezeljük a megvéendő növényeket. Nagy előnyük, hogy a megadott felhasználási feltételek között sem a környezetre, sem az ember egészségére nem jelentenek veszélyt, így itthon is szabadon – egyéb megkötések nélkül – felhasználhatók növényvédelmi célra is.

A listára legrégebben felvett anyagok közt szerepel a csalán és a gyümölcscukor (fruktóz). Az előbbit rovar-, gomba- és atkaölő hatású anyagként, míg az utóbbit egyes kultúrnövények ellenálló képességének erősítésére szolgáló egyszerű anyagként ismerte el az európai hatóság. Az újabban felvettek közül említést érdemel a talkum, amely a kórokozó gombák fertőzésének mérséklésére, valamint atkák és rovarok távoltartására alkalmas szer.

Az Európai Unió az egyszerű anyagok listájában sorolja fel ezeket az anyagokat, és ismerteti ajánlott felhasználásukat. A jelenlegi listán szereplő 18 anyag közül 11 használata a gyümölcsöskertekben is lehetséges.

A *csalán* (*nagy csalán*, *apró csalán*) fajok vizes kivonata alkalmazható permetezésre rovarölő, gombaölő és atkaölő hatású szerként, a levele felhasználható talajtakarásra is. Az utóbbi esetben a csalán (föld feletti) megszártított részeit össze kell keverni mulccsal 83 g/kg mennyiségben, majd az így elkészített keverék a talaj takarására használható fel évente egy alkalommal. Vizes kivonat készítése rovarok és/vagy gombás betegségek elleni védekezéshez: 75 gramm friss, vagy 15 gramm szárított csalánlevelet 1 liter vízben kell áztatni 3-4 napig, naponta megkeverve. Szűrés után a szűrletet 5-szörösére hígítva lehet kipermetezni 1-5 alkalommal, 7-15 naponta.

Csalán (*Urtica dioica*)

A *fűzfakéreg-készítmény* a gyógyszerészeti tisztaságú fűzfakéregből készített vizes főzet. Elkészítéséhez 30 liter természetes vízzel le helyről vett vizet vagy esővizet lassú tűzön melegítsünk fel egy lefedett rozsdamentesacél-tartályban. Amint a víz hőmérséklete eléri a 80 °C-ot, adagoljunk hozzá 200 gramm fűzfakérgyet és az elegyet 2 órán keresztül főzzük. Hűtést és rozsdamentes acélszítán való átszűrést követően a pH-értéket állítsuk be 6,2-re (gyengén savasra), majd a főzetet hígítsuk fel háromszorosára vízzel. Az elkészített főzetet 24 órán belül ki kell juttatni, valamint a főzet magas hőmérsékleten (>25 °C) nem alkalmazható.

A *gyümölcscukor* (fruktóz) úgynevezett elicitor anyagként a természetes védelmi mechanizmusok megerősítése révén fejti ki hatását. A vegetációs periódusban az almamoly ellen 5-7 alkalommal lehet kipermetezni az oldatot, a kezelése között 21 napos szünetet tartva. Az oldatot tavasztól nyárig a levélrügyek kipattanásától teljes virágzásig célszerű alkalmazni. Javasolt koncentráció 10 g fruktóz/100 liter víz.

A *kitozán-hidroklorid* (*kitozán*, *chitosan*) a kultúrnövény természetes védelmi mechanizmusának elősegítése révén fejti ki az gomba- és baktériumölő hatását (elicitor hatás). A kitozánt vizes oldat formájában kell kijuttatni a bogógyümölcsűek permetezésére, a kultúrnövény gombás és baktériumos betegségekkel szembeni ellenálló képességének növelésére. Az adott mennyiségű kitozánport mindig először kisebb mennyiségű vízhez adjuk hozzá a könnyebb keverhetőség érdekében. Hagyjuk állni kb. 30 percre, mielőtt hozzákeverjük a megadott mennyiségű vízhez.

Lecitin: felhasználható permetezéssel szabadföldön és hajtattott körülmények között egyaránt. A permetezéskor a lecitin hideg vizes oldatát az egyes kultúrnövényeknél megadott keverési arányban szükséges kijuttatni, vagyis almában lisztharmat ellen 100 liter vízhez 75 gramm, köszmétében ugyancsak lisztharmat ellen 100 liter vízhez 200 gramm lecintet szükséges adagolni. A lecitin ará-

nyát a permetlében a fertőzés veszélyének függvényében kell megválasztani.

A *mésztej-készítmény* a kalcium-hidroxid 24 vagy 33%-os koncentrációjú vizes szuszpenziója, amelynek élelmiszer-adalék tisztaságúnak kell lennie. Almatermésű és csonthéjas gyümölcsfák fás betegségei ellen a fás részek kezelésére (szórópisztolyos kijuttatás, permetezés vagy ecsetelés) lehet használni. Élelmezés-egészségügyi várakozási idő egyik kezelési módnál sincs, mivel a kijuttatás ideje a tenyészidőszakon kívül esik.

Mezei zsurló alternatív anyagként növényvédelmi célra kétféleképpen használható: főzetként permetezéshez vagy mulcshoz adagolva, védő takarétegg kialakítása céljából. Ügyelni kell a mezei zsurló pontos beazonosítására. Ezért fontos, hogy alapos szemrevételezéssel különítsük el a növényt más zsurlófajoktól, pl. a mocsári zsurlótól. A főzet készítéséhez a mezei zsurlóból 20 dkg szárított hajtásrész 30 per-

Mezei zsurló (*Equisetum arvense*)

cig kell áztatni 10 liter hideg vízben, majd 45 percig forralni. Miután a főzet kihűlt, egy finom szűrőn keresztül átszűrjük, majd 10-szeresére hígítjuk. Az oldat elkészítését követően 24 órán belül fel kell használni. A szamóca és málna permetezéséhez a főzetet 22,5 dkg szárított hajtásrészből kell elkészíteni.

A mulcshoz történő adagolása esetén a mezei zsurló száraz föld feletti részét (90 g) 1 kg mulcshoz javasolt keverni. A mulcskeverék a csonthéjasok

gombabetegségeinek (pl. moníliaz betegségek, valamint lisztharmatok) megelőzésére használható egyszeri alkalommal.

A *répacukor* (szukróz, szacharóz, nádcukor, asztali cukor) készítményből készített híg oldat. A hatóanyag a természetes védelmi mechanizmusok megerősítése révén fejt ki hatását (elicitor). A kijuttatandó répacukoroldat javasolt koncentrációja 1 gramm répacukor/100 liter víz. Száz négyzetméterre 6-10 liter oldatot célszerű kipermetezni.

A *szódabikarbóna* gombaölő és mohairtó hatással rendelkezik. Mivel a különböző kultúrák eltérő érzékenységet mutatnak a szódabikarbónára, a káros hatás megelőzésére a felhasználás előtt próbapermetezést érdemes végezni. Almában varasodás ellen 25-50 g/100 m² adagban, 5-10 liter vízben feloldva használjuk. A permetlé töménysége minimum 0,5%, maximum 1% lehet. Gyümölcsfélék (csersznye, meggy, almafélék) tárolási betegségei ellen (kék- és zöldpenészek) a szódabikarbóna 1-4%-os oldata használható. A leszüretelt gyümölcsöket az oldatba történő bemártással, vagy felületi permetezéssel lehet kezelni 1-2 alkalommal, a kezelések között minimum 10 nap szünetet tartva.

A *diammónium-foszfát* csalogatóanyag, amit gyümölcslegyek csapdázására lehet használni, 40 g/l koncentrációjú vizes oldatban. Az oldatot töltsük csapdázásra alkalmas kialakítású műanyag edénybe és akasszuk ki a fákra. A csapdákat 6-8 hét elteltével ürítsük ki és töltsük föl friss oldattal.

A *talkum* vizes szuszpenziója a növényekre permetezve a lombzaton élősködő kártevők távoltartására és levélfertőző kórokozók fertőzésének mérséklésére alkalmazható. A legjobb hatékonyság érdekében kora reggel vagy a késő este permetezzünk. Ne juttassuk ki nedves növényfelületekre, illetve ha esős az idő. Nagyobb esőzéseket követően a készítmény ismételt kijuttatása javasolt. Virágzás idején ne használjuk, hogy ne zavarjuk meg a beporzó rovarokat. A talkumot 1,3-2,1%-os vizes szuszpenzió formájában (130-210 g/10 l víz) juttassuk ki. Bekeverésnél először készítsünk töményebb szuszpenziót

és keverjük a félig telt permetezőbe, majd töltjük föl teljesen.

A háztartási ecet (ételecet) növényvédelmi célra, egyszerű anyagként felhasználható a magvak csávázására és a vágóeszközök fertőtlenítésére. Fertőtlenítésére a gyümölcsfák közül birsben (*Cydonia*), almában javasolt tüzelhalás (*Erwinia amylovora*) ellen. A fertőtlenítéshez 50 ml 8%-os töménységű háztartási ecetet 1 liter vízben kell feloldani. A metszésre és fűrészelésre szolgáló eszközöket minden használat előtt, de naponta legalább egyszer a készítmény oldatával mossuk le, majd fél percig hagyjuk száradni.

Tudta?

A szerves mulcs olyan szerves anyagokból (levél, szalma, tűlevél vagy tőzeg) álló védő talajtakaró réteg, amit a növény köré helyeznek a nedvességtartalom elpárolgásának, a gyökérzet fagyásának és a gyomnövények fejlődésének megakadályozására. Az utóbbi tulajdonsága miatt növényvédelmi jelentőséggel is bír, mivel a haszonnövényeknek nem kell harcolniuk a vízárt, tápanyagokért.

A gyümölcsfák rovar- és atkákártevői ellen használható egyszerű anyagok

Egyszerű anyag neve	Kultúra	Károsító	Felhasználás/ technológia	Élelmezés-egészségügyi várakozási idő
Csalánkivonat	alma, szilva, őszibarack, ribiszke (piros), cseresznye, dió, körte	levéltetvek (zöld őszibarack-levéltetű, zöld rózsza-levéltetű, vértetű, levélpirosító ribiszke-levéltetű, tarka dió-levéltetű, fekete cseresznye -levéltetű), almamoly	Almaféléknél 2 kezelés áprilisban, 1 pedig májusban esedékes 15 nap szünetet tartva. Száz négyzetméterre 3-9 liter kivonatot permetezzünk ki. Megelőző kezelésként nem hatékony!	7 nap
Diammónium-foszfát (csalogató szer)	gyümölcsfák (pl. cseresznye)	földközi-tengeri gyümölcslégy, cseresznyelégy befogása	Fánként egy csapda elegendő, 100 m ² -re egy csapdát rakhatunk ki.	Nem szükséges
Gyümölcscukor (fruktóz)	alma-termésűek	gyümölcskártevő rovarok, pl. almamoly	Tavasztól nyárig, 5-7 alkalommal kipermetezhető, 21 napos időközzel. A hideg vizes oldatot közvetlenül a permetezés előtt javasolt elkészíteni és kora reggel (9 óra előtt) kijuttatni.	Nem szükséges
Répacukor (elictor)	alma-termésűek	gyümölcsfűró rovarok, pl. almamoly	A levélrügyek kipattanásától a virágzás végéig, 7-10 alkalommal, min. 15 napos időközzel, hektáronként 600-1000 liter adagban használható. A kijuttatott cukor összmenyisége 42-100 g/ha közé essen.	Nem szükséges
Talkum (atkák és rovarok távoltartása)	alma, körte	körte-levélbolha, egyéb levélbolhafajok, piros gyümölcsfa-takácsatka, pettyesszárnyú muslica	1,3-2,1%-os vizes szuszpenzióját (6-10 l/100 m ²), 3-5 alkalommal 2-3 hét időközzel a lombzatra permetezve. Egyszeri kijuttatható mennyisége maximum 127 g/100 m ² .	

A gyümölcsfák gombabetegségei ellen gombaölő hatású szerként használható egyszerű anyagok

Egyszerű anyag neve	Kultúra	Károsító	Felhasználás/ technológia	Élmezés- egészségügyi várakozási idő
Csalán- kivonat	alma, szilva, őszibarack, cseresznye	gombás betegségek (alternáriás levélfoltosság, moniliás virágfertőzés, szürkerothadás, indáspenész)	1-6 (max. 6) alkalommal, 7-15 naponta használható, tavasszal és nyáron a szedésérettség fejlődési állapotig.	7 nap
Fűzfakéreg	gyümölcsfák őszibarack alma	levélfertőző gombák ellen tavasszal: tafrina almafavarasodás, almalisztharmat	Tafrinás levélfodrosodás ellen az első hajtáskezdemények megjelenésétől a bimbós állapotig. Almavarasodás és a lisztharmat ellen egérfüles állapottól a virágzás végéig. A hígított főzet tavasztól nyárig, összesen 2-6 alkalommal, 7 napos időközzel használható, egyszeri kezelésre 5-10 liter/ 100 m ² mennyiségben.	Nem szükséges
Kitozán- hidroklorid (elicitor)	bogyósok	baktériumok, gombák (növényi ellenálló képesség növelésén keresztül)	Az első levelek megjelenésétől 1-8 g/100 m ² mennyiségben, 2-4 l vízben elkeverve, kiprémtezve 4-8 alkalommal, min. 14 napos időközzel.	
Lecitin	alma őszibarack köszméte	almafalisztharmat tafrinás levélfodrosodás lisztharmat	Rügyduzzadás végétől a gyümölcs-növekedés végéig, 3-12 alkalommal, min. 5 naponta, 5-10 l főzet/100 m ² mennyiségben. Kőszmétében az első levelek elkülönülésétől a gyümölcsre jellemző szineződés kialakulásáig, 2-4 alkalommal, min. 5 naponta, 5-10 l/100 m ² mennyiségben.	5 nap
Mésztej	almatermésűek, csonthéjasok	nektriás kéregrák, fás betegségek	Október vége, december vége között a 24%-os szusz- penzióját használhatjuk, szórópisztollyal 1,04-2,08 l/100 m ² , permetezéssel 0,63-1,04 l/100 m ² dózisban. A kezelés 2-7 alkalommal ismételhető, 5-14 napos időközzel. Ecseteléssel metszési, vágási felületekre juttatva, 1-2 alkalommal, min. 21 napos időközzel.	Nem szükséges
Mezei zsurló (gombaölő hatású)	alma, őszibarack szamóca, málna	alma ventúriás varasodása, almafalisztharmat tafrinás fodrosodás szürkepenész, lisztharmat, antraknózis, fitoftórás	Egérfüles állapottól 50-70%-os szíromhullásig, 2-6 alkalommal, 5-10 l/100 m ² adagban kijuttatva. Permetezési forduló minimum 7 nap. Bogyósokban a levélfeljődés kezdetétől nyár végéig, 4-5 alkalommal, min. 5-14 napos időközzel, 3 l főzet/100 m ² .	
Szódabi- karbóna (mohairtó szer is)	bogyósok alma	lisztharmatgombák ventúriás varasodás	Kétleveles állapottól teljes érésig, 1-8 alkalommal, min. 10 napos időközzel 33-100 g/10 liter víz töménységben, 3-6 l/100 m ² permetlében. A töményebb, 90, illetve 100 grammal készült oldatból feljeljebb 5 liter juttatható ki (próba szükséges). Az első levelek kiterülésétől szineződés kialakulásáig, 1-8 alkalommal, min. 10 napos időközzel (próba szükséges).	

A burgonya növényvédelme az intenzív termesztés alappillére

A burgonyaágazat helyzete nem egyszerű sem piaci, sem növényvédelmi oldalról, utóbbi komoly odafigyelést és szakmai tudást igényel. A Syngenta portfóliója teljesnek mondható a burgonya védelmében: a talajfertőtlenítőkkel kezdve (Force 1,5 G, Nemathorin), gyomirtó (Arcade, Boxer), gomba- (Ridomil család, Amistar, Bravo) és rovarölő szerek (Judo, Karate Zeon) is elérhető az idén. Az ültetésen és a gyomirtáson már túl vagyunk, ezért elsősorban a gomba- és rovarölő szerekről beszélünk.

A gombabetegségeknek az időjárástól függően alakul a fertőzési nyomás. A védekezésnél a megelőzésre kell a legfőbb hangsúlyt helyezni, vagyis fertőzésveszélyes időben a tünetek megjelenése előtt érdemes kezelni az állományt.

A védekezéseket kezdetük kontakt készítményekkel addig, amíg nem magas a fertőzés veszélye, de legkésőbb a sorzáródás kezdete előtt érdemes áttérni a felszívódó szerek használatára. A virágzás végéig a mankoceb kontakt hatóanyagot is tartalmazó

Ridomil Gold MZ-t javasoljuk 2,5 kg/ha adagban, majd virágzás után áttérhetünk a réz kombinációs partnert tartalmazó Ridomil Gold Plus-ra 4 kg/ha dózisban. A két kontakt hatóanyag mellett mindkét esetben a mefenoxam nevű, jó gyógyító hatékonyságú felszívódó hatóanyag található. A hatóanyagok

váltogatása, és az egyoldalú szerhasználatból adódó esetleges hatékonyságszökkenés elkerülésére érdemes alkalmazni az Amistar (1 l/ha) készítményt, amely felszívódó, széles hatásspektrumú szer. Az azoxistrobin hatóanyagoknak nemcsak a gombaölő hatékonysága, de az élettani hatása is kiemelkedő.

A nyári időszakban a száraz idő kedvezhet egy veszélyes kórokozó megjelenésének. Az alternáriás betegség rendkívül komoly károkat tud okozni az állományban, főleg azért, mert a legtöbb burgonyában használt hatóanyag hatástalan vele szemben. Ezt a problémát orvosolva ajánlja cégünk, a Syngenta Kft. 2019-től a Revus Top-ot, amely a fitoftóra ellen kiváló mandipropamid mellett az alternáriás betegség ellen is megoldást nyújt a benne található difenokonazolnak köszönhetően. A javaslatunk alapján, 0,6 l/ha dóziséval egy különösen érzékeny fajtában is jelentős termést menthetünk meg a felhasználásával. Rovarkártevők közül a burgonyabogár és a levéltetvek okoznak problémát. Mindkettő ellen kiváló hatékonyságú a Judo 1,5 l/ha dózisban, illetve a jól bevált Karate Zeon 0,2 l/ha dózisban.

Legyen szó gyomokról, kártevőkről vagy kórokozókról, a Syngenta kínálatában mindenre van megoldás. Új kihívások évről évre megjelennek a termesztésben, de a termelők és gyártók közötti kommunikáció csak segítheti az új megoldások keresését, valamint gyors alkalmazásukat. Ennek ékes példája a Revus Top.

Bájos balkonok, virágos verandák - természet az otthonunkban!

#viragosbalkonok

Manapság számtalanszor halljuk, hogy maradjunk otthon, ha tehetjük. Kérdés, hogy mivel foglalhatjuk el magunkat otthon a szabadidőnkben, ami feltöltődés és minőségi időtöltés?

Ha virágokkal és növényekkel vesszük körül magunkat, az otthonlét is kellemesebbé válik, hiszen szépítjük környezetünket és közben kapcsolódunk, ami a lelkünknek is jót tesz.

Mindezt bátran megtehetjük társasházban és családi házban egyaránt.

Nincs szükség nagy kertre ahhoz, hogy kertészkedjünk, sokszor elég egy balkon vagy egy kisebb terasz, és otthonunkba máris színt, életet és jókedvet vihetünk a növények segítségével.

A kiadónk gondozásában megjelenő népszerű kertészeti lapokban (Kertbarát Magazin, Kerti Kalendárium, Kertészet és Szőlészet) rendszeresen olvashatnak hasznos tippet a balkonnövények ültetéséről és gondozásáról, valamint a balkonok és verandák dekorálásáról.

Jelenleg is több előfizetési akcióval (Tavaszi megújulás, Kedveskedjen szeretteinek) támogatjuk a hasznos és kellemes otthoni időtöltést.

Most mindezekon felül elindítjuk a **#viragosbalkonok kampányt**, amellyel az a célunk, hogy megmutassuk egymásnak büszkeségeinket – a gyönyörű virágokkal és dísznövényekkel, vagy akár zöldségekkel és fűszernövényekkel díszített egyedi balkonjainkat, verandáinkat – és ezáltal mások is kedvet kapjanak e kellemes időtöltéshez.

Mutassuk meg, hogy milyen örömet okozhat a természet jelenléte az otthonunkban.

Vegyén részt a kampányunkban, hogy minél többen csodálhassuk meg bájos balkonját vagy virágos verandáját!

A balkonokról és a verandákról feltöltött és e-mailben elküldött képeket összegyűjtjük, és a legimpozánsabbakat közöljük Facebook-oldalunkon, hírportálunkon és kertészeti lapjainkban.

Arra kérünk minden lelkes hobbikertészt, a virágok és kertek kedvelőit, a kertészeteket és a kertészeti termékek forgalmazóit, hogy osszák meg felhívásunkat és népszerűsítsük közösen a kertészkedés szépségét, mely talán a legkellemesebb otthoni időtöltés.

TEENDŐK:

- 1 Készítsen egy jó fotót balkonjáról vagy verandájáról
- 2 Töltse fel saját Facebook-oldalára
- 3 A Magyar Mezőgazdaság Kft. Facebook-oldalának követése után a leírásban jelölje meg cégünk oldalát a @magyarmezogazdasag segítségével
- 4 A leírásban továbbá okvetlenül jelenjen meg: #viragosbalkonok
- 5 Küldje el fotóit a viragosbalkonok@magyarmezogazdasag.hu e-mail-címre is

Beszédes fajtanevek

A SZŐLŐFAJTA A MINŐSÉGI SZŐLŐTERMESZTÉS ALAPJA, ÍGY FELTÜNTETÉSE NEM HIÁNYOZHAT A LEGTÖBB BOROSCÍMKÉRŐL. KIEMELT SZEREPÉT MI SEM BIZONYÍTJA JOBBAN, HOGY MÉG A LEGKEVÉSBÉ SZŐLŐ- ÉS BORRAJONGÓ EMBEREK IS TUDNAK NÉHÁNY NEVET EMLÍTENI. A FAJTÁK JELENTŐSÉGÉT MUTATJA AZ IS, HOGY A NYELVÉSZEK „KÖZNEVESÜLÉSÜKKEL” INDOKOLJÁK A KISBETŰS HELYESÍRÁSUKAT. HANGSÚLYOZNI KELL, EZ UTÓBBIT A SZŐLÉSZEK RENDRE VITATJÁK. JELEN CIKKEMBEN A FAJTANEVEK KÖLTŐI, OKOS, NÉHA PEDIG HUMOROS VILÁGÁBA KALAUZOLOM ÖNÖKET – APRÓ SZELLEMI FELÜDÜLÉSKÉNT A KERTI MUNKÁK SŰRŰJÉBEN.

VARGA ZSUZSANNA

Nem tudom, Önök hogy vannak vele, de én szeretem, ha a megtanulandó nevek, jelzések többlet-információt is rejtenek. Ha már megjegyzem egy faj vagy fajta nevét, szeretem, ha a pusztán lexikális tudáson túl nyerek róla némi hasznos tudást is. Egyetem éveimben a latin nevek memorizálását nagyon megkönnyítette, ha megmagyarázták, mit is jelent az aktuális szóösszetétel. Ezt a praktikus szemléletemet

máig őrzöm, így a fajtarajongók azon táborát erősítem, akik a költői, pátosszal teli nevek helyett előnyben részesítik a „beszédes” fajtaneveket.

Már az ókori szakíróktól maradtak ránk emlékek a fajtaismeret témaköréből. Az általuk feltüntetett nevek azonban lényegében beazonosíthatatlanok, főként földrajzi neveket, vagyis a változatok származását takarják. Annyi biztosra vehető, hogy akkor is

feltűnést keltett a különleges íz, így sejthetjük, hogy muskotályos fajtáink ókori eredetűek. A nevekben még a bogyó mérete érdemelt külön említést, tehát a morfológiai jellegű névadás is több ezer éves hagyományokra tekint vissza.

A 19. századig, vagyis a filoxerávérszig őrületés kavalkád uralta a fajták világát. A szőlőt nem tiszta, hanem vegyes ültetvényekben termesztették. De az ültetvények fajtakavarodása képeződött le a nevek

Kozma Pálné muskotály

Petrezselyemlevelű chasselas

zúzavarosságában is. Szinonimák takartak egész fajtacsoportokat, de változatos névvel jelöltek homonimákat is. Előbbi a jól bevált név újrahaznosítását, egy-egy közös bélyeg vagy származás kiemelését jelentette. Utóbbi pedig történelmi borvidékeink változatos nyelvi és szőlőkultúráját, de hasonló értékítéletét (elvégre több helyen termesztésben maradt az illető) jelezte. Nem véletlen, hogy ma már nehéz igazságot tenni, mi is az „eredeti” Kecseksöcsű, hiszen egyszerűséget, általánost kereső nevezékta-nunk hajlik a hasonló tulajdonságú (hosszúkas, nagy bogyójú) egyedek egy kalap alá vételére. Egy tőlünk távol eső származás is egységesíthető karakter: „Burgundik”. A Furmint hasonneveit, vagyis vidékenkénti titulását pedig bekezdéseken át sorolhatnám (Somszőlő, Zapner, Mosler stb.). Javasolom, ne is próbáljunk mélyebben elmerülni a régi fajtanevek

világában, arra több lapszám terjedelme sem volna elegendő. Bár ínycsiklandóan humoros lenne fel-éleszteni a Fosóka vagy éppen a Rohadó nevű régi fajtáink nimbuszát.

A tudatosabb, előre elgondolt névadás a mesterséges hibridek megszületésével nyert nagyobb teret. Nemesítőink eleinte tulajdonnevekhez (Cegléd szépe) vagy sokat ígérő fantázianevekhez (Szőlőkertek királynője muskotály) ragaszkodtak. A Csaba gyöngye név már a hibrid történetéről is felcsillant valamit, hiszen nem a férfinévre, vagyis a lányom szerelmére, Csabira utal... (Tehát összességében nem azonosíthatom a gyermekemet, „Csaba gyöngyét” a legkorábbi fajtánkkal.) A tulajdonnév ez esetben csak azt mutatja, hogy a magoncot *Stark Adolf*, egy békécsabai vaskereskedő vitte sikerre. Szívmelegítő, mikor a nemesítők számukra kedves emberekről neveznek el fajtákat (Mathiász Jánosné muskotály, Kozma Pálné muskotály). Kocsis Pál idején számos történelmi személy érdemelt saját fajtát, a személynevek között azonban – a sors különös fintoraként – éppen egy kisfiú maradt a szőlészetben az egyik legmaradandóbb sikertörténet (Irsai Olivér).

A II. világháború után indult nemesítői hullámban már több kutatási, oktatási műhely is szerepet kapott. A keresztezések céljai is kiszélesedtek. A névadásban mindenki külön elveket vall máig is. Van, aki egy jól bevált kezdőbetűhöz ragaszkodik (Zenit, Zengő, Zefír, Zervin). Mások mélyebb információátadására is törekednek. Sejthetünk szőlőpárokat is a hibridekből, mint például a Kövidinka és Szürkebarát

utolsó betűit, gyermekük, a Karát nevéből. Megtudhatjuk a Cserszegi fűszeres születési helyét és ízvilágát is jelzéséből. De a Generosa bogyószíne, íze és termőképessége sem lehet kérdéses nevének láttán. Az újabb irányzatok már nem javasolják a földrajzi nevek fajtanevébe illesztését, hiszen az megzavarhatja

Kismis moldavszkij

a fogyasztókat (Kunsági Cserszegi?). A felesleges jelzéseket is érdemes kerülnünk. Ez a régebbi fajtáknál is követendő elv, hogy szint vagy egyéb tulajdonságot jelző szócskát csak akkor illesszünk a varietász nevébe, ha nélküle az összetéveszthető lenne.

A túl beszédes nevek is előzetes várakozást ültethetnek a fogyasztó fejébe, így egyes javaslatok ezt sem tanácsolják. Véleményem szerint azonban nem árt az ilyen burkolt tájékoztatás. Jó tudni, hogy a „Kismis”, „beszemena” vagy éppen „seedless” fajtákkal magnélkülségre, a muskotályokkal íz-, zamatgazdagságra teszünk szert. Talán nem árt, ha tudjuk mihez kötni az érés vagy a fogyaszthatóság idejét sem (Augusztusi vagy Téli muskotály). A keresztnevek használata politikailag korrekt megoldás, még ha az Attilát leszámítva kicsit szexista is. Ez utóbbi ugyanis kevés maskulin csemegeszőlő-fajtáink egyike.

A nemesítés hosszú távon megtérülő tevékenység. A találó névadás még nehezítheti is dolgunkat:

Sarolta

ne túl skatulyázó, ne túl semmitmondó... De vég-eredményben kijelenthetjük, sok minden itt is a szerencsén dől el. Sikeres fajtáknál együtt tudunk élni a kevésbé frappáns névvel is. A Cserszegi fűszeres is szép sikereket aratott kiejthetetlen nevüként (The Unpronounceable)... de ennek az ellentéte is igaz. A Karát például ötletes és találó neve, számtalan jó tulajdonsága ellenére sem tudott igazán a csúcsra jutni.

Flóra

Böngésgessék hát bátran a fajtaneveket – hoz-
zám hasonlóan. Próbálják értelmezni, „ízlelgetni”
azokat... Ki tudja, mire viszik a tanulmányozott
hibridek. Egyetlen kérésem maradt csupán: írjuk
nagy kezdőbetűvel a szőlőfajta-neveket. Köszönöm.

A szőlőkártevők elleni védekezés komoly szakmai odafigyelést igényel

A szőlő kártevőinek kedvezett a 2019-20-as tél, hiszen nem volt szélsőséges hideg, ami nem állított komoly akadályt az áttelelés elé, és előfordulhat, hogy komoly kártevőnyomással kell szembenéznünk.

A SZŐLŐ FITOPLAZMÁS BETEGSÉGÉNEK TERJEDÉSE 2019-BEN SEM ÁLLT MEG.

Jelenleg nincs közvetlen hatású védekezési módszer a fitoplazma ellen az ültetvényekben. A fitoplazma terjesztéséért a szőlőn is táplálkozó kabócafajok tehetőek felelőssé. A kabócák ellen engedélyezett készítmény jelenleg a Syngenta kínálatában a Karate Zeon. A jól ismert piretroid hatóanyagú készítmény hatása a formulációjának köszönhetően „elnyújtottabb” a többi versenytársához hasonlítva.

A SZŐLŐMOLYKOK ELLENI VÉDEKEZÉS TÖBB PERMETEZÉSBŐL ÁLL. A RAJZÁS MEGFIGYELÉSE ÉS A VÉDEKEZÉS IDŐZÍTÉSE LÉTFONTOSSÁGÚ.

A molyok elsősorban a szőlő termését támadják meg, bár az időjárás változásával megjelenhetnek egyéb növényi részeket támadó kártevők is. Tojásaikat a fiatal, zöld szőlőbogyón helyezik el, a kikelő lárvák csak rövid ideig mozognak a bogyó felületén, majd berágják

magukat, és csak akkor hagyják el a bogyót, ha már kiodvasították. Ezután szövedékkel egy újabb bogyót húznak magukhoz, és abban folytatják a táplálkozást. Kifejlődésükig 3-5 bogyót károsítanak. Nem a táplálkozásukból adódó veszteség miatt fontosak, hanem az általuk okozott sebzésen keresztül utat nyitnak a szürkepenészeknek is. Az első nemzedék elleni védekezés hatékonysága meghatározza a következő nemzedékek egvedszámát. Ha molyveszélyes területen található a szőlőnk, érdemes ragacsclapos csapdák segítségével figyelni a molyrajzást, és az első jelentős csapdázást követő 4-5. napon elkezdni a védekezést. A rajzás elhúzódhat, ezért érdemes a védekezéseket megismételni.

Ha elsősorban molykártevők ellen szeretnénk védekezni, a gyomorméregként ható Affirm ideális készítmény. A hatóanyag felvétele után gyorsan leáll a hernyók táplálkozása, és rövid időn belül el is pusztulnak. Az Affirm hatóanyagából nagyon kevés is elegendő a hatáskifejtéshez, és már a lárvák tojásból történő kirágásakor is megkaphatják a letális dózist.

A rovarölő szerek alkalmazásakor figyeljünk a méhekre, és egyéb beporzásért is felelős fajok jelenlétére. Ne kezeljünk, ha előfordulnak a területen beporzó rovarok is. A felelősségteljes védekezés biztosítja a hosszú távú fenntarthatóságot, és csökkenti a környezeti terhelést.

A Syngenta ajánlatában minden szőlőben fellelhető károsító ellen van hatékony megoldás. A tudatosan és megalapozottan elvégzett védekezés komoly fejfájástól kímélhet meg minket.

A szőlő védelmére használható egyszerű anyagok

AZ EGYSZERŰ ANYAGOK KÖZÜL JELENLEG NYOLCRA BŐVÜLT AZOKNAK A SZÁMA, AMELYEK A SZŐLŐBEN IS HASZNÁLHATÓK NÖVÉNYVÉDELMI CÉLLAL. BÁR AZ EGYSZERŰ ANYAGOK NEM MINŐSÜLNEK NÖVÉNYVÉDŐ SZEREKNEK, ENGEDÉLYŰK HATÁROZATLAN IDEJŰ, ÉS A FELHASZNÁLÁSUK NEM IGÉNYLI A NÖVÉNYVÉDŐ SZEREKNÉL SZÜKSÉGES HOSSZÚ ÉS KÖLTSÉGES ENGEDÉLYEZÉSI ELJÁRÁS LEFOLYTATÁSÁT.

DR. KOLEVA ROSZICA

Bár az egyszerű anyagokat akár a konyhából is elővehetjük, ha meg van állapítva rájuk élelmezés-egészségügyi várakozási idő, azt be kell tartani, valamint ügyelni kell a többi felhasználási feltétel (pl. főzetkészítés ideje, dózis, kezelés ideje, gyakorisága) betartására is. Gazdálkodási napló vezetése esetén a felhasznált egyszerű anyagok adatait érdemes ott is feltüntetni.

A védekezési lehetőséget jelentő egyszerű anyagok előnyeit figyelembe véve, valamint az eddigi kedvező tapasztalatokból kiindulva a közeljövőben várhatóan tovább bővül a szőlőben is biztonságosan alkalmazható egyszerű anyagok sora.

A szőlő betegségei és kártevői elleni egyszerű anyagokat a táblázatban mutatjuk be. Részletebben csak azokat ismertetjük, amelyekről nem

volt szó a Növényorvos a gyümölcsöskertben rovatban, lapunk 12-16. oldalán.

Escás levél

Az agyagos faszén készítmény granulátum formájú védőanyag, amely aktív szenet, feketeszenet és bentonitot tartalmaz. A szőlőben a korai tőkeelhalást (esca) okozó gombafajok felszaporodásának megakadályozására alkalmazható. Közvetlenül felhasználásra kész anyag.

Vigyázzunk, hogy a sós permetlé ne csöpögjön le a földre

A konyhasó (NaCl) vizes oldat vagy granulátum formában használható a szőlőben a tarka szőlőmoly és a lisztharmat kártételének megakadályozására. Szőlőmoly ellen 60 g/10 l, lisztharmat ellen 60-200 g/10 l mennyiségben oldjuk fel vízben. Két lisztharmat elleni permetezés esetén az első időpontban 20 g/l, a második időpontban 10 g/l konyhasót lehet felhasználni. A permetlevet

A lisztharmat ivaros szaporítóképletei ószre alakulnak ki

csak a kezelendő lombfelületre szabad kijuttatni. A hektáronként kijuttatott só mennyisége nem haladhatja meg a 6 kg-ot. Egyszerre csak kisebb mennyiségű oldatot ajánlott készíteni, hogy elkerüljük a véletlenszerű kiloccsanásból adódó károsodást. A túl magas sótartalom a természetett növényeken károsodást okozhat, de veszélyes lehet a talaj életfolyamataira is.

Tudta?

A légköri tényezők szélsőséges értékei negatívan befolyásolják a szőlő fejlődését. Például a májusi, júniusi szárazság gátolja a hajtások, majd a fűtők növekedését. Ha ez folytatódik a tenyészidő második részében is, akkor a bogyók aprók maradnak és nehezen érnek be. Ilyen körülmények között gondoskodni kell a megfelelő vízellátottságról is, főleg ha nagy bogyójú csemegeszőlő-fajta is van a kertünkben.

A szőlő gombabetegségei és kártevői ellen jóváhagyott egyszerű anyagok

Egyszerű anyag neve	Károsító	Felhasználás/technológia	Élmezés-egészségügyi várakozási idő
Agyagos-faszén granulátum (védőanyag)	korai tőkeelhalást (esca) okozó gombafajok	3 évente egy alkalommal javasolt a talajba bedolgozni 50 g/100 m ² mennyiségben.	Nem szükséges
Csalánkivonat (gomba- és atkaölő hatású szer)	közönséges takácsatka szőlőperonoszpóra	Atkaölő szerként borszőlőben 75 g/l friss, vagy 15 g/l szárított csalán oldat szűrletéből 100 liter szárazanyag-tartalmú törzsoldatot használunk; 24 órás áztatás 20 °C-on elegendő. -permetezéskor egy hektáryi művelt területre 300-500 liter kivonatot juttatunk ki a levélfelületre, maximum 3× virágzás előtt és 3× virágzás után, 7-21 naponta. Gombaölő szerként az előkészített kivonattal, tavasszal és nyáron (max. 6 alkalommal), 7-15 naponta permetezzünk.	7 nap
Fűzfakéreg (gombaölő hatású szer)	szőlőperonoszpóra, szőlőlisztharmat	A fűzetet az első levelek kiterülésétől a fűtzáródásig juttatjuk ki 2-6 alkalommal, 7 napos időközzel, 1-3 liter/100 m ² dózisban.	Nem szükséges
Konyhasó (rovar- és gombaölő hatású szer)	tarka szőlómoly szőlőlisztharmat	Májusban, júniusban, szeptemberben, 1-3 alkalommal, min. 15 napos időközzel, 100 négyzetméterenként 2-4 liter permetlé mennyiséggel kipermetezni. A levélfejlődés kezdetétől fűtzáródásig, 1-2 alkalommal, 100 négyzetméterenként 2-4 liter permetlé mennyiséggel kipermetezni.	
Lecitin (gombaölő hatású szer)	szőlőlisztharmat, szőlőperonoszpóra	A permetezéseket levélfejlődés kezdetétől zsendülésig javasolt elvégezni 3-12 alkalommal, min. 5 napos időközzel, 100 négyzetméterenként 1-3 l permetlével.	30 nap
Mezei zsurló (gombaölő hatású szer)	szőlőlisztharmat, szőlőperonoszpóra	A levélfejlődés kezdetétől a virágzat kifejlődéséig 2-6 alkalommal, min. 7 napos időközzel, a fűzet hígított oldatából 3 l/m ² mennyiségben.	
Szódabikarbóna (gombaölő és mohairtó hatású szer)	szőlőlisztharmat	A második levél kiterülésétől teljes érésig, 1-8 alkalommal, min. 10 napos időközzel alkalmazható. A permetlé töménysége max. 2% lehet, próba szükséges.	
Talkum (kórokozó gombák fertőzésének mérséklése)	szőlőlisztharmat	A talkum 4,2-8,5%-os vizes szuszpenzióját 2-5 alkalommal 3-4 hetes időközökkel, a tőkék fejlettségétől függően 100 m ² -re 1,5-3 litert javasolt kijuttatni. Egyszeri kijuttatható mennyisége maximum a 127 g/100 m ² .	Nem szükséges

Komposztáljunk minden kerti hulladékot

SOKAN AZT HISZIK, HOGY NYUGODTAN KISZÓRHATJÁK A KERTJÜKBEN KELETKEZETT ZÖLDHULLADÉKOT AZ ERDŐ SZÉLÉRE VAGY A KÖZELI MEZŐRE, PEDIG KOMOLY KÁRT OKOZHATNAK EZZEL. KÜLÖNÖSEN A SZÁRAZ GALLYAK VESZÉLYESEK, MERT KÖNNYEN MEGGYULLADNAK.

A vastag rétegben, nagy kupacokban kirakott hulladék alatt legtöbbször kipuuszul a természetes növényzet, mert nem tud kihajtani a vastag takaró alól, vagy befülled és elpusztul. A bomlás hőfejlődéssel jár, ami ugyancsak károsítja a halom alatt megbúvó természetes növényzetet. Nemcsak alulról nem tudnak kitörni a fejlődő növények, a magok sem hajtanak ki, vagy

elpusztulnak a bomló szerves anyagon, így nem tud megújulni a helyi vegetáció.

Ennél nagyobb gondot okozunk azonban azzal, hogy tájidegen, veszélyesen szaporodó növények szaporítóanyagát szórjuk szét a környezetünkben. Özönnövénynek hívjuk azokat a fajokat, amelyek sok magot hoznak, sarjjal vagy gyökérdarabokkal könnyen terjednek. Általában a többi növény fejlődését gátló anyagot is kibocsátanak a gyökereikön keresztül vagy a lehullott lombjukkal, azáltal nagy területekről szorítják ki a természetes vegetációt és egy fajból álló telep alakotnak. Legismertebb képviselőjük a parlagfű, ami 100 év alatt terjedt el az egész országban, vagy az alföldi homokos területeket elborító aranyvessző és selyemkóró, a fák közül a bálványfa és a zöld juhar. Nagyon sok kerti dísnövény is ebbe a kategóriába

tartozik, például a fügekaktusz, a kokárdavirág, az észak-amerikai kisvirágú őszirózsák (*Aster × salignus*, *A. lanceolatus*, *A. tradescantii*), a japán keserűfű, a kínai alkörmös, az aranyvessző, az orgona, az aranyribizke, a keskenylevelű ezüstfa, a magyallevelű mahónia, a közönséges ördögcerma és még sorolhatnánk sokáig. Ezek a növények könnyen szaporodnak, de annál nehezebb megszabadulni tőlük.

Hazánkban kormányrendelet írja elő, hogy mindenkinek kötelezően gondoskodni kell a területén a parlagfű és a selyemkóró irtásáról, valamint nem szabad ültetni az özönnövények közé sorolt fákat.

További gond, hogy az idegenhonos évelő és fás szárú növények megváltoztathatják a talaj kémhatását, romlik a talaj minősége és biológiai aktivitása, vagy sok vizet használnak el a honos növények elől.

Ha ehető kerti hulladék is kerül a halomba, könnyen megtalálják a rágcsálók és vaddisznók, amelyek aztán felfedezőutakra indulnak a környéken és bejutnak a kertekbe.

A kerti hulladékot ezért komposztáljuk, amivel nemcsak a fősorolt káros hatásokat előzzük meg, hanem szerves tápanyaghoz jutunk, amivel a talaj szerkezetét tudjuk javítani és a növények is könnyen felvesszik.

H. Cs.

Hárs, japán akác, vadgesztenye

A MAGYARORSZÁGI NEVEZETES FÁKAT BEMUTATÓ SOROZATUNKBAN EZÚTTAL EGY OLYAN FÁVAL IS MEGISMERKEDHETÜNK, AMELY NEM TEKINTÉLYES MÉRETE VAGY KORA MIATT ÉRDEMELTISZTELETET, HANEM AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZETTEL ALKOTOTT HARMÓNIA JÓ PÉLDÁJA.

Három hársak

Kápolnán a leírások szerint 1785-ben szentelték fel a település templomát, ennek tiszteletére a plébánia kertjébe három hársfát ültettek. A fákhöz fűződő legenda elválaszthatatlanul hozzátartozik a község múltjához. Egyes legendáriumok szerint a közel 230 éves fákról úgy tartják, hogy 1849. február 26-27-én, a „dicsőséges tavaszi hadjárat” nyitányaként is ismert kápolnai ütközet során, ezen fák alatt irányította seregeit Dembinszky Henrik altábornagy Windisch-Grätz tábornok császári csapataival

szemben. Egy másik legenda szerint eme ütközet során törte derékba a legnagyobb hársat egy ágyúgolyó.

Mások úgy tartják, hogy a Három hársak alatt imádkozott Kossuth Lajos azért az ötszáz honvéd katonáért, akik elestek kápolnai csatában. Erről az 1896-ban kiadott Kossuth Lajos imája a kápolnai csata után című színes olajnyomat tanúskodik, amelynek háttérében jól láthatók a hársfák.

A 200, 250 és 354 cm törzskerületű, 25 méter magas hársak védetté nyilvánítását a lakosság kezdeményezte, az 1848-as forradalom és szabadságharc hősei iránt érzett tiszteletét kifejezve. A fák védettségéért jelentősen közreműködött Magyar Margit, Kápolna egykori lakosa, aki megmentette a fákat a kivágástól. A Három hársak 1978 óta védett. A Bükki Nemzeti Park szakembereinek segítségével a település elvégeztette a hársak állagmegóvását, és az idők során a Három hársak a település szimbólumává vált.

A Három hársak a település szimbólumává vált

Első csókok fája

Mikepércsnek a közepén áll a kb. 150 éves Első csókok fája, ahol már a múlt század elejétől úgynevezett „nappali bálokat” tartottak a fiataloknak. Itt ismerkedtek a helyi fiatalok, valamint az első világháború idején a frontról hazatérő legények tánc közben újra átölelheték kedvesüket, és hogyha egy kicsit kettesben félre akartak vonulni, a fa árnyéka eltakarta a nyakközönség

Első csókok fája Mikepércsen

elől a szerelmes párokat. Innen eredeztethető ennek a terebélyes japán akácnak a neve. Napjaikban is fontos szerepet tölt be az Első csókok fája a település felújított főterén. Amellett, hogy a kánikulában hűsítő árnyékot nyújt a sétálóknak, a régi bálók hangulatát megidéző Mikepércsi Nyári Esték rendezvénysorozatnak is szerves része. A fa úgy áll ott, mintha a közönség része lenne, körülötte az érdeklődők figyelik, hogy a színpadon a fellépők előadják produkcióikat. Ezeken a nyárestéken újra megtelik élettel a fa környéke, és az Első csókok fájának köszönhetően ismét felelevenedik a „nappali bálók” hagyományörző hangulata.

Győri gesztenye

A leírások szerint Győrben található az első olyan fa, amit a tervező szándékosan körbeépített. Lőrincz József Ybl-díjas építész a Győri

Ifjúsági Ház tervezésekor életben hagyta azt az építési területen álló vadgesztenyefát, ami napjainkra már több mint 85 éves. A fa köré tervezte az épület belső udvarát, felhívva ezzel a figyelmet a helyi természeti értékek megővésére. Ezt kívánta megerősíteni az egykori győri közélet ismert egyénisége, *Winkler Gábor* építész-professzor, aki kezdeményezte a Győri Ifjúsági Ház műemlékké avatását, valamint a hozzátartozó vadgesztenyefa Év Fája címre jelölését. Az épület és a fa együttese a harmonikus környezethez-illesztés és a környezettudatos

85 éves gesztenyefa a Győri Ifjúsági Ház területén

építészet szinte egyetlen megmaradt hazai úttörő példája. Nem véletlen tehát, hogy a győri vadgesztenyefa nem mérete miatt, hanem sokkal inkább a természeti és az épített környezet harmonikus együttélésének emblematisztikus példájaként érdemelte ki 2015-ben az Év Fája elismerést.

Varga Tibor

Legfontosabb dolgunk most az öntözés

SAJNOS AZ IDEI ÉV NAGYON CSAPADÉKSZEGÉNY. MÁR VANNAK AZ ORSZÁGNAK KRITIKUSAN SZÁRAZ TERÜLETEI, VAN OLYAN HELY, AHOL AZ ÁTLAGOS CSAPADÉK FELE SEM HULLOTT LE EDDIG. NEM IS BESZÉLVÉ AZ ALTALAJOK JELENTŐS VÍZKÉSZLETÉNEK CSÖKKENÉSÉRŐL, A NYÁRI VAGY AKÁR TAVASZI FORRÓSÁGRÓL ÉS A LÉGKÖRI ASZÁLYRÓL.

NAGYKUTASI VIKTOR

Ilyen száraz időben a növényeink nemcsak a vizet, de a tápanyagot sem tudják fölvenni, romlik az erőnlétük és jóval fogékonyabbak lesznek a rovarok és gombák általi fertőzésekre.

Jó megoldás lehet a lombtrágyázás, azaz a permetezővel való tápanyag-kijuttatás, amit akár növényvédelemmel összekapcsolva, vagy csak magában tudunk elvégezni. Figyeljünk rá, hogy 25 °C fölött ez sem végezhető, mert perzselést okozhat, sőt a gyártó általi hígításra is figyeljünk. A legjobb megoldás pedig, ha a növényeinket locsolni tudjuk.

Sajnos már az előző években is jól látszott, hogy csak azoknak a kerteknek, nyaralóknak a növényei, zöldfelületei tarthatók fenn, ahol megoldott a vízutánpótlás, van kiépített víz vagy fűt kút. Sajnos úgy látszik, hogy az esővíz összegyűjtése egyre reménytelenebb, mert nagyon ritkán esik, ha pedig esik, van úgy, hogy a hirtelen lezúduló rengeteg csapadékot nincs mibe felfogni, összegyűjteni. Pedig a legjobb tényleg a felfogott esővízzel való locsolás volna.

Locsolás vagy öntözés, mikor, mivel, hányszor?

Ezek a kertbarátok által leggyakrabban feltett kérdések, megpróbálom ezeket megválaszolni. Szoktam volt mondani, hogy locsolni húsvétkor a lányokat kell, a növényeink az öntözést szeretik. A legjobb lenne az összegyűjtött esővíz, vagy az állott víz, amely legalább levegő hőmérsékletű, de ehhez nagy víztartályokra, hordókra vagy öntözőmedencére lenne szükségünk. Így napközben is bátrabban öntözhetünk, mert nem forrázzuk (hűtjük) le növényeinket.

Gondoljunk csak bele, hogy a levegő 35 °C-os, a talaj és a növény is közel annyi, de a kútból feljövő víz 5-10 °C közötti hőmérsékletű, és ezzel öntözzük növényeinket...Csoda, hogy nem kezdenek el tűszögni. De félretéve a viccet, egyáltalán nem teszünk jót nekik, hacsak az öntözést nem reggel vagy kora délelőtt végezzük, mert így még akár pára is van, és még talán forróság sincs.

Az esti locsolásnak nem vagyok híve, hiszen a talaj és a növények fel vannak hevülve, a víz hideg, arról nem is beszélve, hogy az éjszaka folyamán a növények nem fotoszintetizálnak, így a vizet sem veszik fel. Tehát egész éjjel párában, vízben állnak, ami akár a gombás fertőzések melegágya is lehet. Bár, ha nincs más megoldás, főleg annak, aki munka mellett gondozza a kertjét, akkor inkább este öntözzön.

Amit tényleg ne tegyünk, még a gyepek esetében sem, hogy a nagy melegben elindítjuk a locsolórendszert, arra gondolva, hogy ezzel lehűtjük a

környezetet vagy a növényt. Sajnos nem, viszont a gombás fertőzéseknek kedvezünk ezzel.

Kertfenntartóként nemegyszer tapasztaljuk, hogy már nemcsak a tujákat, de a gyeppelületet is permeteznünk kell gombaölő szerekkel, hogy ne a gombás foltokban, hanem abban a szép zöld gyeppelületben gyönyörködjenek a megrendelőink.

Igen, sajnos ma már itt tartunk, a gyümölcsös-kert mellett a díszkertben is elengedhetetlen a növényvédelem.

Tápanyagot is adjunk

Az áprilisi Kerti Kalendáriumban volt egy cikk arról, hogy miért barnul a tuja. Én ezt annyival egészíteném ki, hogy vizet és tápanyagot is adjunk a növényeknek a permetszer mellé. Ha tudunk, alakítsunk ki tányért vagy árkot a növények tövénél, és abba legalább hetente engedjük 60-80 liter vizet 3-4 méteres növény esetén.

Nem kell egy kifejlett növényt naponta locsolgatni, elég heti kétszer inkább bőségesen beöntözni. Ne feledjük, inkább ritkábban, de nagyobb vízádaggal öntözzünk, így a növények nem állnak nedves, párás környezetben, és a gombás fertőzések is kevésbé jelennek meg. A víz szépen leszivárog, és a növény a gyökereivel megy utána, így ellenállóbb lesz.

A dézsában, cserépben, balkonládában nevelt növényeinket úgy érdemes öntözni, hogy ha a földfelszínt száraznak érezzük ujjunk érintésével, akkor kell locsolni. Lehet, hogy ez naponta, vagy 2-3 napon-

ta lesz esedékes, de mindig csak akkor adjunk nekik vizet, ha a föld felszíne száraz.

Ha egy növényt sokat öntözünk, ne feledjünk el a locsolóvízbe tápoldatot tenni, minden 3-4. öntözéskor, amit főleg az edényben nevelt növényeink hálálnak meg.

Ha lombtrágyát vagy tápoldatot készítünk, akkor a legjobb, ha a nitrogén, foszfor és kálium mellett még számos mikro- és makroelemet is tartalmaz a tápoldat. Aki teljesen bioban gondolkodik, azoknak a csalánlé-tápoldatos beöntözést javaslom.

Öntözési technikák

A legjobb, legvíztakarékosabb módszer a csepegtetőöntözés, de figyelni kell rá, hogy a rendszeresen egyazon a helyen alkalmazott csepegtetőből ugyanarra a területre csepeg a víz, így ott a talaj megtömörodik és levegőtlené válik. Gazdaboltban

számos fajtája kapható, akár egy 2 m magasba emelt hordóra is csatlakoztathatók.

A legősibb módszer a barázdázás, árasztásos öntözés. Ez a legnagyobb vízigényű, és ha belegondolunk, ez utánozza legjobban a ma lehulló csapadékot: ritkán esik, de akkor nagyon sok. Sövények locsolására a legjobb módszer, de ha a fa tányérjába juttatjuk a vizet, akkor is így járunk el.

A szórófejes, azaz esőztető öntözéssel mindent, a növény teljes felületét locsoljuk. Érdemes egy esőmérőt alátenni, hogy tudjuk, mennyi vizet lehet vele kijuttatni.

Utolsóként említem az automata locsolórendszert. Ennél a megoldásnál a földbe süllyesztett szórófejek egy elektromos jel megadásával kiemelkednek, és megindul az öntözés. Itt is arra figyeljünk, hogy lehetőleg a kora reggeli órákban öntözzünk, és ne vigyük túlzásba. Legjobb heti 3-4 alkalomra beállítani. Ha naponta locsolunk, számoljunk a gombás fertőzések megjelenésével és a kalapos gombák jelenlétével is.

Tipp

Több kertbarátnál látom már, hogy egy 100-200 literes hordót bevisz a fa koronája alá (nem a tövéhez), felengedi vízzel, és 4-5 kis furaton keresztül elszivárogtatja a vizet, így adagolva a bőséges vízmennyiséget.

„KERTBARÁTOK LEGSZEBB KERTJEI” 2020

Az idén kialakult világjárvány mindenki életét meghatározza és befolyásolja.

A kertbarátok túlnyomó többsége szép korban van, a vírus ezt a korosztályt veszélyezteti a legjobban.

Bezártságra vagyunk kényszerítve, a kertbarátok „szerencsés” helyzetben vannak, hogy a saját kertjükben tölthetik szorgos munkával az idejüket. Ezen oknál fogva szeretném a 2020. évi kertversenyt meghirdetni. Tervezzük át kertjeinket, ássunk, vessünk, ültessünk, foglaljuk le magunkat, hogy az idő jobban teljen. Nem kerül plusz munkába, hogy a versenyre felkészüljünk.

A Kertészek és Kertbarátok Országos Szövetségén (KKOSZ) belül a Budapesti Kertbarát Szövetség elnöksége 2020-ban harmadik alkalommal hirdet versenyt fővárosunk kertjeinek tisztasága, rendezettsége, virágos környezet kialakítása és haszonnövények termelése céljából, négy kategóriában.

1. **Családi házak díszkertjei, kerti virág kiültetése, tisztasága, gondozottsága, rendezettsége**
2. **Családi házak előtti közterület, lakótelepi előkert kerti virág kiültetése, tisztasága, gondozottsága, rendezettsége**
3. **Családi házak gazdasági (zöldség-, gyümölcs-, szőlő-, vegyes kert), tisztasága, rendezettsége, gondozottsága**
4. **Közösségi kertek tisztasága, rendezettsége, gondozottsága**

Egy versenyző több kategóriában is jelentkezhet.

Minden jelentkezőt **2020. július 15.-július 30. között** felkeres a bírálóbizottság és értékeli, képekkel rögzíti a kertek állapotát, ha erre lehetőséget ad a vírusjárvány. Mindenki rögzítse fénykép-, videofelvételkel a kertje alakulását, eredményeit és végeredményét. Ha a járványhelyzet másként alakul, akkor ezen felvételek alapján zajlik a bírálás. Budapesti Kertbarátok nevezésénél nem akadály, és nem feltétel, hogy a művelt kert a saját területen vagy Budapest területén legyen.

Elért eredmények alapján a helyezettek értékes ajándékokban részesülnek.

A versenyben eredményesen résztvevők „**MINTAKERT” táblát kapnak**, melyet az ingatlanukra kihelyezhetnek.

Jelentkezési adatlap a budapesti szövetség elnökétől (András Károly) vehető át, valamint letölthető a KKOSZ honlapjáról.

Jelentkezés leadásának határideje: 2020. június 7.

A jelentkezési lapot zárt borítékban kérjük eljuttatni 1 példányban

András Károly Budapesti Kertbarát Szövetség elnöke címére (1174 Budapest, Táncsics Mihály utca 1.)

E-mail: andras.karoly52@gmail.com ; ilex@t-online.hu

A versennyel kapcsolatos információt a fenti címeken és a 06-30-942-9712 telefonszámon lehet kérni.

A rögzített felvételeket 2020. július 20-ig kérem eljuttatni a fent megadott címre, vagy helyre.

Eredményhirdetés a támogatók részvételével 2020.szeptember 4.

Budapest főváros környezete, tisztasága, szépítése érdekében felkérünk minden érdeklődőt, hogy jelentkezzen, előre is köszönve munkájukat.

A feltűnő gubacsban a rózsagubacsdaérsz lárvái fejlődnek

A rózsza állati kártevői

ELŐZŐ SZÁMUNKBAN A RÓZSA BETEGSÉGEIT ISMERTETTÜK, MOST A SOK ÁLLATI KÁRTEVŐJÉT MUTATJUK BE. LEGTÖBBJÜK SZÁMOS MÁS NÖVÉNYEN IS MEGÉL, DE VAN KIMONDOTTAN A RÓZSÁN SZAPORODÓ ROVAR IS. CSAK LEVÉLDARAZSAKBÓL NÉGY FAJ KÁROSÍTJA A RÓZSÁKAT: A RÖVIDCSÁPÚ, A BUNKÓSCSÁPÚ, A FEHÉRÖVES ÉS A HAJTÁSCSÚCS-PUSZTÍTÓ LEVÉLDARÁZS. EZENKÍVÜL A LEVÉLTETVEK, A TAKÁCSATKÁK, A SZABÓMÉHEK, A GUBACSDARAZSAK IS KEDVELIK A RÓZSÁT.

DR. MIKULÁS JÓZSEF

Fehéröves levéldarázs

A fehéröves levéldarázs (*Emphytus cinctus*) kikelő kis álhernyói először csak a levél fonákán hámozgatnak, majd lukakat rágnak a levéllemezbe. Később a vastagabb erek kivételével az egész levelet elfogyasztják, de a virágot sem vetik meg.

Éveként két nemzedéke van, az első imágók április végén, május elején kezdenek rajzani.

A nőtény a levél fonákán a bőrszövet alá süllyeszti tojásait. Gubóban, lárvá állapotban telet a lehullott lomb között. Hernyója gyakran együtt károsít a hozzá hasonló sötétszárnyú varródarázs lárváival. A hernyók rágása következtében beálló lombvesztés károsan érinti a virághozamot is.

Amennyiben a levéltetvek ellen védekezünk, akkor ez a kártevő nem tud annyira felszaporodni, hogy külön kezelést kelljen alkalmazni.

Fehéröves levéldarázs hernyója virágon

Varródarazsak

A rövidcsápú levéldarazsak közül a rózsának két varródarázs károsítója van, a sötétszárnyú, és a sárga varródarázs.

A sárga varródarázs (*Arge rosae*) tojásrakása következtében a rózsahajtások meggömbülnek, ugyanis a tojásrakás helyét a varrógép öltéseire emlékeztető szúrásnyomok jelzik a hajtáson. Ezekből a hosszú sorokban elhelyezkedő szúrásnyomokból származik e rózsakártevő magyar neve. A hajtások leveleit karéjosan rágják a 2 cm hosszú, 9 pár lábbal rendelkező hernyók. Rendszerint többesével, S alakban tartott testtel találhatóak a levélszéleken, így nagyon feltűnő a megjelenésük. Fejük fekete, csak az utolsó vedléssel változik bar-

A sárga varródarázs hernyói egymás mellett rágják a levél szélét

nává. A test világoszöld színű, fekete szemölcsökkel tarkított. A kifejlett károsító 7-10 mm hosszú. Feje, csánya és a tor nagyrészt fekete színű. Évenként két nemzedéke van. A darazsak rajzása májustól nyár végéig megszakítás nélkül tart, de a legnagyobb létszámban júniusban rajzanak. A nőstény tojásrakás közben általában az alkonyati órákban figyelhető meg. A tojásból 8-10 nap múlva kelnek ki a lárvák, és a két nemzedék egymásba olvadása következtében körülbelül május végétől késő őszig találhatóak meg a leveleken. Gyakran együtt károsítanak a nagyon hasonló sötétszárnyú varródarázs lárváival. A hernyók rágása miatt beálló lombvesztéség károsan érinti a virághozamot.

A hernyók elpusztítására a rágó kártevők elleni készítmények alkalmasak. A virághozamot ért károsodást ez a permetezés csak a következő nemzedékkel kapcsolatban mérsékli. A róza levéltetvei elleni rendszeres kezelés ezt a kártevőt is elpusztítja. Jó hír, hogy van természetes ellensége, egy fürkészdarázs.

Gubacsdarázs

A róza közismertebb károsítói közül a közönséges rózsagubacsdarázs (*Diplolepis rosae*) jellegzetes tüneteit sok rózsakedvelő ismeri. Az talán kevésbé köztudott, hogy ennek a kártevőnek is megvan a maga természetes ellensége: a rózsagubacsdarázs-parazita, amely komoly segítőársunk az ellene való védekezésben. A 2-4 cm-es, hosszú sallangokkal borított gubacsban több kamra található, és azokban egy-egy láva fejlődik. Emiatt a védekezés is egyszerű: vágjuk le a gubacsokat, mielőtt kirajzanak a gubacsdarazsak.

Gyapottok-bagolypille

A gyapottok-bagolypille (*Helicoverpa armigera*) lárváinak fő tápnövénye Oroszország meleg éghajlatú ázsiai területein a monokultúrában termesztett gyapot volt (innen származik a magyar

Kifejlett gyapottok bagolyféle

neve is). E sok tápnövényű faj a rózsát sem veti meg, 4 cm-esre is megnövő hernyója fénykerülő, igyekszik védett helyen táplálkozni.

A lepke nem különösen látványos, színezete okkersárgától sötét szürkésbarnáig változhat. A körülbelül 4 cm-es lepkének meleg nyarakon hazánkban is több nemzedéke fejlődik ki.

A gyapottok-bagolyféle elleni védekezés sikere egyebek mellett a rajzásmegfigyelésen alapszik. Varsás feromoncsapdával (VARL) pontosan nyomon követhetjük rajzását. A védekezés a rajzáscsúcsot követően 2-3 napon belül a leghatékonyabb. Ekkor rovarölő szerrel el tudjuk pusztítani.

Rózsabimbó-tollasmoly

A rózsabimbó-tollasmoly (*Cnaemidophorus rhododactyla*) hazánkban régóta megtalálható. Van olyan szakirodalom, ahol rózsabogyó-tollasmoly-nak nevezik ezt a károsítót, ami azért megtévesztő, mert lárvái nem a bogyót, hanem a bimbót támadják meg. A tollasmolyféle családjaiba tartozó rózsabimbó-tollasmoly Európa majdnem minden országában előfordul. Narancsbarna szárnyait sötétebb barna és fehér minták díszítik. Szárnyának fesztávolsága 18–26 mm. Első szárnya két, a hátsó három részből áll. Csápjain fehér és barna gyűrű található.

A lárvák különböző rózsafajokkal táplálkoznak (gyepűrózsa, jajoróza, csipkeróza), de a természetes rózsát is károsítják. Ősszel kelnek ki a tojás-

ból, először fiatal levelekkel táplálkoznak, később pedig a virágbimbókkal és a virágokkal. A kifejlett lárvák még az évben bebábozódnak. Amelyek nem fejlődtek ki, azok a száron áttelelnek, és május-júniusban folytatják fejlődésüket, bábkamrájuk selyemfonálból készül. Napközben a lepkét nehéz

A rózsabimbó-tollasmoly lárvája berág a bimbóba

felriasztani. Többnyire a talaj közelében, a gyomok között pihen. Évenként egy nemzedéke fejlődik, júniustól augusztusig rajzik. A lepke éjszaka aktív, fényre repül.

A hernyók elleni védekező szerek nagy valószínűséggel hatékonyak lehetnek.

Rózsa-levéltetű

A rózsá-levéltetűnek (*Macrosiphum rosae*) az áttelelt tojásokból kikelő lárvái már kora tavasszal

Különböző fejlettségű levéltetvek a rózsabimbón

megkezdik táplálkozásukat a növény fiatal levelein, hajtásain és a bimbókon. Az erős fertőzés torzuláshoz és hajtásgörbüléshez vezet. Tömeges fellépésük meleg, száraz időjárás esetén várható, főleg április-májusban. A vízhiány csábítja a levéltetveket a rózsára, mivel a lágy növényi részek könnyen megsúrhatók. A potrohcsövükön keresztül kiválasztott ragadós, cukorban gazdag

A levéltetvek elleni rendszeres védekezés más kártevőket is távol tart

nedv jó táptalaj a korompenész gombának, amely a növény díszítőértékét jelentősen csökkenti. A hangyák is nagyon kedvelik a cukros ragadós anyagot.

A kémiai védekezést már a levéltetvek betelepülése előtt, kora tavasszal célszerű elkezdni hosszú tartamhatású növényvédő szerrel, ami a növény szövetébe felszívódva garantálja a védelmet.

Rózsagubacsszúnyog

Bár a gubacsszúnyogokból hazánkban több mint 250 faj ismeretes, a kertészeti növényeket 70 faj „látogatja”, és bár a rózsagubacsszúnyog (*Wachtliella rosarum*) nem tartozik a rózsá jelentősebb kártevői közé, de mégis érdemes rá figyelni.

A rózsalevél gubacsok általában a felső zsenge hajtásokon található leveleken vannak. A rózsalevél-gubacsszúnyog az általa hüvelyszerűen kialakított levélbe helyezi el tojásait, gyakran több levélkébe is.

Rózsagubacsszúnyog kártétele

Az összehajtott levelek egy darabig zöldek maradnak, később gyakran vörösesbarnára színeződnek, így feltűnőbbé válnak, majd lehullanak. A gubacs hasformájú levélrészében akár 50 darab, körülbelül 2 mm hosszú, kezdetben fehér, később narancsszínű látatlan lárva található. A kikelő lárvák a gubacs védelme alatt a levélből táplálkoznak, fejlődnek. Augusztus-szeptemberben kirágják magukat a hüvelyből és a földre hullanak, majd bebábozódnak az avarban. A következő év késő tavaszán kelnek ki a kb. 1,5 milliméter nagyságú gubacsszúnyogok, amelyek pirosasbarna színűek, hátsó részükön kereszt alakban fekete csík van. A nőtény a tojásokat a főérbe helyezi el a levél színén vagy fonákán. Évenként csak egy nemzedéke fejlődik. A rózsagubacsszúnyog nemcsak termesztett rózsán fordul elő, hanem a vadrózsán is. Kártétele általában nem jelentős, a megtámadott leveleket le kell szedni, és meg kell semmisíteni.

Szabóméh

A szabóméhnek (*Megachile spp.*) a rózsá nem tápnövénye, mert a kiszabott levélrészeket nem tápláléknak, hanem csak építőanyagként, a fészkek

Bundásbogár

készítésére használja. A levelek szélén szabályszerűen kikanyarított részek hiányoznak, ezek a tünetek a rózsán kívül a vadszőlőn, orgonán, fagyalon és más növényeken is előfordulnak. A méh kb. egy cm nagyságú, tora sárgásbarna, lábfeje fekete. Májusban kel ki és levéldarabokból építi meg a fészket utódai számára. A fészek általában építmények védett zugaiban található, akár az ablakpárkány alatt is. A tojásokból kikelt lárvák ott telelnek. Kártétele jelentéktelen, viszont beporzó tevékenységével hasznos is.

A bundásbogár (*Epicometis hirta*) soktápnövényű faj. Virágokon táplálkozik, a bibét és a porzót kirágva megakadályozza a terméskötődést. Kártétele olykor tömeges, akkor a legjelentősebb, ha száraz, meleg, napos az időjárás. Évente egy nemzedéke van. A talajban kifejllett bogárként telel.

A bogarak összeszedésével tudunk ellene védekezni.

A rózsza kártevői ellen használható rovarölő szerek

Szer neve, hatóanyaga	Károsító	Dózis, ml vagy g 10 liter vízhez	Forgalmazási kategória
Bio Plantella Flora permet (természetes piretrum)	levéltetvek, liszteske, molytetű	használatra kész szóróflakonban	III.
Cyperkill Max (karboxilát sztirol 1,3-butadién)	szívó és rágó kártevők	0,3-1,5 ml	II.
Decis (deltametrin)	molykártevők, levéltetvek, lombrágó hernyók	1,5-3,5 ml	III.
Dimilin 25 WP (diflubenzuron)	lombrágó hernyók	10 g	II.
DiPel DF (Bacillus thuringiensis Kurstakii)	lombrágó hernyók, gyapottok bagolylepke	7,5-10 g	III.
Mospilan 20 SG (acetamidrid)	szívó és rágó kártevők	0,6-5 g	III.
Scatto (deltametrin)	hernyókártevők, levéltetvek, mezei poloska, gubacszúnyogok	8 ml	II.
Steward 30 DF (indoxakarb)	bagolylepkék, gyapottok bagolylepke, lombrágó hernyók, sodrómolyok	1,7 g	II.
Sumi Alfa 5 EC (eszfenvalerát)	bagolylepkék, levéltetvek, lombrágó hernyók	5 ml	II.
Teppeki 50 WP (flonikamid)	levéltetvek	1,6 ml	III.

Fél évszázad Győrben

MAGÁVAL RAGADÓ MŰSORRAL ÉS SZÍNVONALAS ELŐADÁSOKKAL ÜNNEPELTE 50 ÉVES SZÜLETÉSNAPJÁT A KERTÉSZEK ÉS KERTBARÁTOK GYŐRI VÁROSI EGYESÜLETE A VÁROS POLGÁRMESTERI HIVATALÁNAK DÍSZTERMÉBEN. A JUBILEUM ALKALMÁBÓL OKLEVELEKET ADTAK ÁT A LEGSZÍNVONALASABBAN DOLGOZÓ KERTBARÁTOKNAK.

Radnóti Ákos alpolgármester köszöntötte az egybegyűlteket, és emlékeztetett, hogy az öt évvel korábbi születésnapot is a városházán ünnepelte a kertbarát kör, de azóta gyönyörűen felújították a dísztermet. A városban fontosnak tartják a zöldfelületek karbantartását és bővítését, legújabb tervük az, hogy minden Győrben született gyermek után fát ültetnek majd. Évente 100 ezer egynyári palántát ültetnek ki a város parkjaiba és 10 ezret a helyi lakosok kapnak meg.

Végül Radnóti Ákos bejelentette, hogy Győr polgármestere Győri Városháza ezüstérmes adományoz az ötvenéves civil szervezetnek.

Az idén 50 éves az országos szervezet is, mondta köszöntőjében *Szent-Miklós* Ferenc, a Kertészet és Kertbarátok Országos Szövetsége elnöke. Felidézte, hogy a győri szervezet jelenlegi elnöke *Nagykutas* Viktor 18 éves korában jelentkezett a szövetségnél, hogy Kapuváron kertbarát kört alapít, és onnan kapcsolódott be a győriek tevékenységébe. *Horváth Béla* elnöktől 10 éve vette át a stafétabotot.

Ma 93 tagja van a győri kertbarát körnek, közülük 70-80-an rendszeresen eljárnak a kéthetente szervezett eseményekre, mondta el *Nagykutas* Viktor. A szervezet teljesen nyitott,

rendezvényeiket szabadon látogathatják a környékeliek. Honlapot működtetnek, rendszeresen megjelentetnek szakmai kiadványokat, az idei jubileumra emlékkönyvvel és *Zsigó György* gyümölcsök védelméről szóló kötetével készül-

tek. Magasággyásokat állítottak föl Győrben, ahol bárki megismerkedhet ezzel a „termesztőberendezéssel”, így is népszerűsítve a kertészkedést. Külső támogatással sikerült négy városi feromoncsapdával növényvédelmi

előrejelzést szervezni, ami nagy segítség a permetezések időzítésében. Igyekeznek minél inkább környezettudatosan művelni a kertet, amihez sok szaktanácsot kapnak a tagok elismert szakemberek előadásából. Tavaly 19 előadást hallgattak és fogadtak meg a győri kertbarátok.

A város és a kertbarát kör közti harmonikus kapcsolatot bizonyítja, hogy 2010-ben egy adig névtelen közterületet Kertbarát utcának neveztek el, *Mikola András* javaslatára.

A rendezvény második részében meghallgatták *Zsigó György* előadását az aktuális növényvédelmi teendőkről, valamint *Varga Jenő* nemesítő beszélt a boggyósgyümölcsűek termesztéséről.

Horváth Csilla

Júniusban már szüretelünk

NEMCSAK AZÉRT ÖRÜLHETÜNK A JÚNIUSNAK, MERT ELKEZDŐDIK A VÁRVA VÁRT NYÁR, HANEM AZÉRT IS, MERT EKKOR KEZD IGAZÁN BEÉRNI KORA TAVASZI MUNKÁNK GYÜMÖLCSE. EBBEN A HÓNAPBAN MÁR NEM LESZ TEENDŐNK A PALÁNTÁKKAL, A KIÜLTETÉSEL ÉS A VETÉSEL, HELYETTE A SZÜKSÉGES NÖVÉNYVÉDELMI ÉS ÁPOLÁSI MUNKÁK MELLETT ANNÁL TÖBBET FOGLALKOZHATUNK A SZÜRETELÉSEL ÉS A TÉLI ARANYTARTALÉKOK FELHALMOZÁSÁVAL.

HORVÁTH ANETT

A márciusban vetett borsót most lehet leszedni. A megmaradt növényi részeket viszont vétek lenne gyökertestül felhúzni, mivel a gyökérgümőkön a levegőből megkötött, más növények számára felvehető értékes nitrogén halmozódott fel. Ezért egyszerűen csak fogjunk egy metszőollót és a talaj fölött vágjuk le a letermett növényt. A többi hüvelyessel is hasonlóan járunk el. A kifejtett borsó hüvelyt nem feltétlenül kell a levágott lombjával együtt komposztra küldeni, új életet adhatunk neki le-

vesalapanyagként, omletteket, rizottókat megszínesítő, borsóízű hozzávalóként. Ehhez nincs más dolgunk, mint a borsó héját felaprítani, megfőzni, összeturmixolni, a pürét pedig lepasszírozni, ami már mehet is a mélyhűtőbe.

Betegségek ellen

Hazánkban a június a legcsapadékosabb hónap, és ha ehhez meleg is párosul, akkor jó eséllyel

meggyűlik a bajunk a gombás betegségekkel. Lisztharmat ellen nagyon jól bevált módszer a hetenként alkalmazható *zsurló-csalánlé keveréke* vagy a *tejes permetezés*. Kétharmad rész vízhez adjunk egyharmad rész tejet, az inyencék 5 liternyi oldathoz még egy kupica kakukkfűolajat is keverhetnek. A kezelés nagyon látványos, de néhány naponta meg kell ismételni. A beteg leveleket távolítsuk el és az egész szezont alatt figyeljünk rá, hogy a gombabetegségekre érzékeny növények alsó levelei ne érintkezzenek a talajjal. Az uborka és a paradicsom esetében szedegessük le a legalsó leveleket, és ne felejtsük meg a mulcstakaró folyamatok pótlásáról, ami minden növényt véd az öntöző- vagy esővízzel együtt a talajról felverődött kórokozótól. Amennyiben mégsem adódna elegendő csapadék, lehetőleg reggel öntözzünk úgy, hogy a vizet a növény tövéhez juttassuk, a vízpermet ne érje a lombzatot.

A paradicsomvész elkerülésére a *rézgálic* permet javasolt, de ha ehhez folyamodunk, akkor ne feledkezzünk meg a fogyasztás előtti egy hetes várakozási időről. Mivel ez a betegség nagyon hamar végez az egész állománnyal, mindenképp a megelőzésre helyezzük a hangsúlyt. A paradicsomtövekről a kötözés mellett folyamatosan távolítsuk el a hónaljajtásokat, amivel megelőzhetjük a befülledésre hajlamos bokrok kialakulását. A paprikánál és a padlizsánnál se hagyjuk meg az előtörő fölösleges ajtókat.

Kerti növényeink hiánytüneteinek megelőzéséért sokat tehetünk a magnéziumot és kén-tartalmazó, a klorofill képződését serkentő *kész-rúsó*, vagy Epsom só kijuttatásával. Lombtrágyaként hetenként, kéthetenként permetezve erősíti a növényt, egyúttal elősegíti a terméskötődést, továbbá kedvezően befolyásolja a termés méretét és mennyiségét. Adagolása zöldségeknél terméskötődéstől 1-2%, burgonyában termésképzéskor 5%, gyümölcsösben termésképzéskor 1-2%, szőlőben virágzás után 3-4%, dísznövényeknél 2-3%.

Érdemes megritkítani a túl sűrűn kötődött gyümölcsöket

Gyűjtsük össze!

Ha burgonyát is termesztünk a kertünkben, akkor jó eséllyel érdeklődő társaságot is kapunk a lomblevelek megjelenése után. A *burgonyabogár* kifejlett egyedeit és a levelek fonákán található petéit, lárváit érdemes napi szinten eltávolítani, mert a kártevő nagy étvágyú és szívesen átvándorol a rokonnövénynek számító padlizsánra is. Ha elég elszántak és dühösek vagyunk, akkor a begyűjtésre legalkalmasabb a hajnali 4 óra, mert akkor a bogár kiül a levelek tetejére. Általában igaz, hogy az erős és egészséges növényt kisebb eséllyel támadják meg a betegségek és kevésbé tudják megtéptázní a kártevők. Ezért érdemes rendszeresen erjesztett csalánlével permetezni a konyhakerti növényeket.

A katicabogár kedvenc tápláléka a levéltetű

Ha rózsáinkon, a veteményesben és a gyümölcsfáinkon megjelennek a *levéltetvek*, és a csalánleves permetezés sem segít, a katicabogarak, fátyolkák és zengőlegyek sem győzik megfelelő mértékben a gyérítést, akkor érdemes bevetni a festékboltokban kapható *kenőszappanos* vagy *kálicszappanos* oldatot. Ebben az esetben 10 liter vízben oldjunk fel diónyi kenőszappant és azzal kezeljük a problémás területet. Fontos hangsúlyozni, hogy a védekezésnek ez olyan szelíd módja, ami nem veszélyeztetni a levéltetveket pusztító, minket segítő rovarokat.

Ebben az időszakban fokozottan figyeljünk a *gyümölcsfákra*. Ha szerencsénk van, jó termésre számíthatunk, éresig azonban több, beavatkozást is igénylő problémával találkozhatunk szembe magunkat. Ha túl sok a terméskezdemény, a nagyobb méretű gyümölcsök és a fa tehermentesítése miatt szerencsés, ha kézzel ritkítjuk őket, elsősorban az alma-, körte-, kajsz- és őszibarackfák esetében. Egy csomóban legfeljebb 3 gyümölcsöt hagyjunk meg, hogy azok éres idején ne érjenek össze. A gyümölcsfa természetes módon is hullajtja gyümölcsseit, amiket el kell távolítani a fa környékéről az azokban esetlegesen megbúvó kártevők miatt. Az almafák esetében az almamoly kártétele miatt lesznek gyümölcsjeink kukacosak, és hullanak le éretlenül a földre. Ennek megakadályozására helyezzünk a fák törzsére *hernyófogó övet*. Erősítsünk a fára egy hullámpapír gyűrűt, amibe az almamoly lárvái bebújhatnak és bebábozódhatnak. Az így „feltálatl inyencségeket” az énekesmadarak örömmel fogják kicsipegetni. A kihelyezett eszközt érdemes hetenként cserélni egészen novemberig. Gazdaboltokban kapható ragacos verzió is, ami azért nem szerencsés megoldás, mert abba beleragadhat a madarak csőre és a hasznos rovarok is áldozatul esnek.

Házilagos kivitelezésben

A tartósítás ősi formája a nap erejének felhasználásával történő aszalás. Ha nincs a háztartásunkban elektromos aszalóberendezés, termésjeinket, gyogy-

Házilag is készíthetünk napkollektoros aszalót

és fűszernövényeinket száraz, szellős, meleg helyen egy tiszta polyvára terítve pár nap alatt kiszáráthatjuk.

Ennél azonban van egy gyorsabb, praktikusabb módszer, a sörkollektoros aszaló, amit a nyári kerti munka után megérdemelt frissítő dobozának újrahasznosításával magunk is elkészíthetünk. A koronavírus miatti kényszerű otthonlét egyhangúságát változatosabbá tehetjük egy kis barkácsolással. Az interneten néhány kattintás után pontos leírásokat, videókat találhatunk a házi aszaló elkészítéséhez.

Ennél még egyszerűbb a dolgunk, ha méhbaráttá szeretnénk tenni kertünket. A méhek és más

A magányosan élő méheknek készítsünk peterakásra alkalmas helyet a kertben

beporzók tevékenysége nélkül nem kerülhetne az asztalunkra számos zöldség és gyümölcs, ezért érdemes belefogni méhecskehely vagy darázsgarázs készítésébe. A beporzó fajok nagy része családon kívül, magányosan él, nekik adhatunk otthont, ha egy téglába, vagy egy darab tűzfakugliba lyukakat fúrunk. Készíthetünk házikó alakú megoldást ágak, nádszálak hozzáadásával is, ami így nemcsak a beporzó rovarok bölcsője, hanem a kertünk díszje is lehet.

A „segítség” az életükbe kerülhet

A TAVASZ BEKÖSZÖNTÉVEL EGYRE-MÁSRA LÁTUNK NAPVILÁGOT AZ ERDŐLAKÓ ÁLLATOK UTÓDAI, AMELYEK NEVELÉSE HOSSZÚ IDEIG TART. ÉPPEM EZÉRT FONTOS TUDNI: HA A BOKROK KÖZÖTT PÉLDÁUL ŐZGIDÁT VAGY BAGOLYFIÓKÁT LÁTUNK LAPULNI, AZ TÁVOLRÓL SEM AZT JELENTI, HOGY ANYJUK MAGUKRA HAGYTA ŐKET. AZ ALÁBBIKBAN A DUNA-DRÁVA NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG (DDNPI) TERMÉSZETVÉDELMI SZAKEMBEREI ADNAK TANÁCSOT, HOGYAN KEZELJÜK A NÖVENDEK ÁLLATOKAT.

A szép idővel egyre több városlakó indul szabadidejében a természetbe. Ne feledjük azonban: az erdő – a kikapcsolódni vágyó turisták mellett – elsősorban állandó lakóinak otthona. Az állatok, akik ilyenkor nevelik utódaikat, sokkal érzékenyebbek élőhelyük zavarására.

Az év ezen szakaszában kelnek ki tojásaikból a bagolyfiókák is. A baglyok a korai fészkelők közé sorolhatók, általában áprilisban már költenek. Fészket azonban nem építenek, rendszerint korábbi szarka- vagy varjúfészket foglalnak el, és abba rakják 4-6 tojásukat. Azt kevesen tudják, hogy a baglyok fészkekhagyók, tehát a fiókák még azelőtt elhagyják a fészket – körülbelül háromhetes korukban –, mielőtt a tollazatuk teljesen kifejlődne, és egyáltalán repülni tudnának. Ilyenkor a közeli bokrok között bujkálnak, majd a sötétedést követően hangjukkal behívják a szülőmadarokat, amelyek megetetik őket. Egy hó-

napos koruk után tudnak csak repülni, és további néhány hét, amíg önállók lesznek.

Sajnos gyakori jelenség, hogy a fészket elhagyó, egyébként még pelyhes fiókat megtalálják és kellő ismeret hiányában hazaviszik. Otthon aztán megpróbálják őt felvágottal, macskaeledellel, vagy rosszabb esetben kenyérrrel, szalonnával, darával megetetni. Ezek a kisbaglyok általában 1-2 napon belül elpusztulnak. Amikor „árván maradt” baglyot találunk,

akkor a számára legbiztosabb mód, ha feltesszük a legközelebbi sűrű bokorra vagy fára, így a kutyák, macskák okozta veszélyeket is kiküszöböljük. Ilyenkor jó eséllyel az éjszaka leple alatt a szülőmadaraktól megkapja a megfelelő táplálékot is.

Szócs Attila

A limonádénövény

MÁJUSBAN A MENTÁK SOKFÉLESÉGÉT MUTATTUK BE, MOST EGY NEVÉBEN HASONLÓ ÉVELŐ DÍSZ- ÉS GYÓGYNÖVÉNYRŐL LESZ SZÓ. AZ AGASTACHE FOENICULUM LEVELÉBŐL GYÓGYHATÁSÚ ÉS ÍZLETES TEA KÉSZÍTHETŐ, LIMONÁDÉK ÍZESÍTÉSÉRE HASZNÁLHATÓ. VIRÁGA IS EHEŐ: SÜTEMÉNYEK, BÓLÉK DÍSZÍTÉSÉRE ALKALMAS.

NAGY Z. RÓBERT

Magyar neve ánizsmenta, ánizsízóp, de lehet, hogy jobb lenne a tudományos nevét használni, hiszen se a mentákhoz, se az ánizsához, sem pedig az izsóphoz nincs sok köze. Terbélyes bokrot nevelő, légyszárú évelő gyógy-, és dísznövény az ánizsízóp.

Az *Agastache* nemzetség fajai az ajakosok (*Lamiaceae*) családjába tartozó, magas termetű, légyszárú évelő növények Észak-Amerikában, Mexikóban és Kelet-Ázsiában őshonosak, szárazságtűrők, legtöbbjük préri növény.

Napos helyre ültessük

A növény magassága eléri a 90-120 centimétert. Felálló szára végén július közepétől augusztus végéig heteken át nyílik (az alapfaj esetén) levendulakék füzérvirágzata, aminek legfőbb díszje a nagy, hegyes végű fellevele. Szögletes száranak kiemelkedései fogazottak, csakúgy, mint nagy levelei. Hasonló megjelenésű évelőkkel társítva ültethető. Virágának nektárja a kertbe vonzza a megporzást segítő méheket, illetve

más hasznos rovarokat. Magját a madarak szívesen fogyasztják.

A ánizsízósóp a napfényes, félárnyékos fekvést és a kiegyenlített nedves talajt kedveli, de az időszakos szárazságot is jól viseli. Árnyékban, illetve nagyon kötött talajon nem él meg. A fővirágzatot elnyílás után csípjük vissza, így egészen a fagyokig tovább nyílik. Magját elszórva magától szaporodik a kertben. Tartós vágott-, illetve szárazvirág.

A Heatwave fajta virága halványlila

Több faj rengeteg fajtája színesíti a kínálatot. Legelterjedtebb faja az *Agastache foeniculum*, az *A. rugosa*, *A. mexicana*, és az *A. aurantiaca*. Nagyon egyszerűen szaporíthatóak az

Virágai vonzzák a méheket, a pillangókat és más beporzó rovarokat

alapfajok magról, a fajták pedig dugványozással, vagy akár tőosztással is. Amennyiben tea, vagy limonádé készítésre használnánk, akkor az alapfajokat érdemes ültetni nagyobb levélhozamuk miatt. Több, különböző színű fajtáját (Apricot Sprite, Acapulco Purple, Blue Fortune) főleg évelő dísznövényként termesztik. Nagy mérete miatt háttérnövénynek, vagy kisebb csoportokba ültetve is alkalmas akár szoliternek is. Van citromsárga levelű díszváltozata is, ám ez nagyon gyenge növekedési erélyű, tehát tényleg csak dísznek jó, ám jól mutat évelőágyásokban, sárga leveleivel bizonyítva, hogy ez nem csak őszi levélszínnek mutató.

Már az indiánok is

Az észak-amerikai indiánok gyógynövénye volt, akik gyökerét tüdőgyógyszerként, levelét tea édesítésére használták. Az édeskés ánizsos illatot árasztó növényt a méhészek hozták Európába. Az ánizsízósóp virága ehető, saláták, köret

A koreai mentának nevezett rokona, az *Agastache rugosa* kissé alacsonyabb, rövid életű növény

A mexikói izsóp szárazságtűrő, gyenge talajokon is megélő rokon

alkalmas, frissen összetörve és a bőrünkre kenve állítólag távol tartja a szúnyogokat.

A leveleiből készült tea nemcsak finom ízű, de antibakteriális és gyulladáscsökkentő hatása miatt enyhíti a megfázás tüneteit, lázcsillapító, köptető, izzasztó, szíverősítő. Étkezés után is érdemes kortyolgatni, mert keserűanyagai révén segíti az emésztést és megelőzi a puffadást. Különbözőleg, borogatásként alkalmazva égési sebekre ajánlják mint sebgyógyítót. Magja az ánizshoz hasonlóan sötétebbek készítésére felhasználható, bár tisztítása igen macerás folyamat. A levelek forrázatként elkészíthetők teának, ánizsos, nagyon enyhe mentaízzel, ami miatt jeges teaként is kitűnő frissítő. Limonádékat is egyszerűen ízesíthetünk e növényekkel, ha a kész limonádéba tépkedünk leveleiből, pár óra alatt kellemes ízt átvesszi az ital. A valódi mentához hasonlóan ízesítésre használható szirup is készülhet belőle.

díszítésére használható. Megsáritva, morzsolva illatpárnába tölthető, pot-pourri készítésére is

HERBÁCIÓ MAGAZIN

Rendelje meg a Herbáció magazint egy évre (megjelenik évszakonként) mindössze 1680 forintért! Előfizethető bármelyik postán, vagy

hívja a 06 30 437 8900 telefonszámot, vagy küldje el nevét, címét a nzr@herbacio.hu emailcímre.

Herbáció: kozmetikumok, népi gyógyreceptek, különleges ételek, italok, elixírek, tartósítványok: növényekből házilag... Fenyőszörp, muskátlikepsz, kávélekvár, árpafasírt, csalánsör, kenyérpörkölt, parfümök házilag - csak néhány korábbi receptjeinkből...

Megjelent a Herbáció magazin legújabb, 55. száma, és a **GYÜMÖLCSPARADÉ** című különszám is kapható az újságárusoknál.

www.herbacio.hu Tel.: 0630 437 8900 nzr@herbacio.hu

RÁGCSÁLÓRIASZTÓK
 Szabaduljon meg hivatlan vendégeitől!

- egér, patkány
- nyest, görény
- bolha, kullancs
- galamb, seregély
- vakond
- pele

Forel Elektronikai Kft.
 2800 Tatabánya, Kossuth Lajos u. 30.
 Tel./Fax: +36 34 316 673
 E-mail: spuri@spuri.hu
 www.spuri.hu • www.ragcsaloriaszto.hu

MEG- FEJTÉS, 1.	A FIZIKA EGYIK ÁGA	HÁZI- MUNKÁT VÉGEZ	BRÓM VEGYJELE	▼	SZÉPSÉGE TELJEBEN VAN
K					N
IZZÉ... APRÓRA					
TERMÉS- BÜROK!			HÁTUL HÁTUL!		
A LEG- KISEBB RÓMAI SZÁMIEL		NŐI ÉNEKHANG GÓRÖG BETŰ	AMELY IDŐRE		
BESŰGŐ				A SEBES- SÉG JELE	
TRAKTOR- MARKA				FRANCIA HADVEZÉR, POLITIKUS V	
OPTIKAI ÜZLET- LÁNC	ÉDES MÁRTÁS MÉG- FEJTÉS, 2	VITRAY ... RIPORTER	AZ ILYEN DISZNÓ MAKKAL ÁLMODIK	DÉLELŐTTI ELŐADÁS TÖMÖRÍTŐ- PROGRAM	
				MAROSI VÁROS AMELY IRÁNYBA	
OTTHON				A MÁJ TERMELI RÓMAI ÜDVÖZLES	
FLÓRIS, RÉGESZ, FESTŐ V.				TEGNAP- LUTAN ÁBRÁZOL JELLEMZ	AZ ÓNOR KEZDETE! SZICILIAI VULKÁN
MÉTER, RÖVIDEN	LÖTŰCSÓK TESZI RÓVATOS KIMUTATÁS		ABCÜGI		
FERI, A VÖRÖS- INGESEK VEZÉRE		RÁMÁZ RIBO- NUKLEIN- SAV, RÓV.	KIGYÓHÓS		
	HÁTÁRA JEGYEZ ...MARS!				AZ ÖZÖN- VIZ HAIÓSA ÉV VÉGE!
... SZÓFIA	Á			VISSZA- VÁGÓ	
				OKTÓBER!	
REDŐNY	ARANY- ERMES AZON A HELYEN				
			RÖVID KÖTŐSZÓ AMERICIUM VEGYJELE		
TALP, PÁRATLAN BETŰI		HATÁRO- ZOTT NEVELŐ RÓMAI 50			
TETSZE- TŐS, DE NEM VALÓCI					

A virágzás a szőlő növényvédelmének az egyik legkritikusabb időszaka, mert a fűtkezdemények fokozottan érzékenyek a betegségekre. A peronoszpóra és a lisztharmat ebben az időszakban már okozhat jelentős károkat a szőlőfűrtök fertőzésével. A szőlő kórokozói ellen lehetőség szerint együttesen lépünk fel... (megfejtés).

Kérjük, a megfejtést küldje be címünkre
 2020. június 15-ig!

Kerti Kalendárium
 1591 Budapest, Pf.: 294.
 Egy nyertes könyvjutalomban részesül.

